

HENSTILLINGER

ASSOCIERINGSRÅDET EU-REPUBLIKKEN MOLDOVAS HENSTILLING Nr. 1/2017

af 4. august 2017

om associeringsdagsordenen mellem EU og Republikken Moldova [2017/1489]

ASSOCIERINGSRÅDET EU-REPUBLIKKEN MOLDOVA HAR —

under henvisning til associeringsaftalen mellem Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Moldova på den anden side, og

ud fra følgende betragtninger:

- (1) Associeringsaftalen mellem Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Moldova på den anden side⁽¹⁾ («aftalen») blev undertegnet den 27. juni 2014 og trådte i kraft den 1. juli 2016.
- (2) I overensstemmelse med aftalens artikel 436, stk. 1, har Associeringsrådet beføjelse til at fremsætte henstillinger med henblik på at opfylde aftalens mål.
- (3) Efter artikel 453, stk. 1, i aftalen træffer parterne alle fornødne almindelige eller særlige foranstaltninger til opfyldelse af deres forpligtelser i henhold til aftalen, og de drager omsorg for, at aftalens mål virkeliggøres.
- (4) I revisionen af den europæiske naboskabspolitik blev det foreslået at indlede en fase med nyt gensidigt engagement mellem partnerne for at øge ejerskabsfølelsen hos begge parter.
- (5) Unionen og Republikken Moldova er blevet enige om at konsolidere deres partnerskab ved at fastlægge et sæt prioriteter for perioden 2017-2019 med henblik på at støtte og styrke Republikken Moldovas modstanddygtighed og stabilitet og samtidig søge tættere politisk associering og dybere økonomisk integration.
- (6) Parterne i aftalen er blevet enige om teksten til associeringsdagsordenen mellem EU og Republikken Moldova, der vil støtte gennemførelsen af aftalen og koncentrere samarbejdet om fælles interesser, der er fastlagt i fællesskab —

VEDTAGET DENNE HENSTILLING:

Artikel 1

Associeringsrådet henstiller, at parterne gennemfører den i bilaget fastsatte associeringsdagsorden mellem EU og Republikken Moldova.

⁽¹⁾ EUTL 260 af 30.8.2014, s. 4.

Artikel 2

Associeringsdagsordenen mellem EU og Republikken Moldova, jf. bilaget, erstatter den associeringsdagsorden mellem EU og Republikken Moldova, der blev vedtaget den 26. juni 2014.

Artikel 3

Denne henstilling træder i kraft på dagen for vedtagelsen.

Udfærdiget i Chişinău, den 4. august 2017.

På Associeringsrådets vegne

Pavel FILIP

Formand

BILAG

ASSOCIERINGSDAGSORDEN MELLEM DEN EUROPÆISKE UNION OG REPUBLIKKEN MOLDOVA

Indholdsfortegnelse

Associeringsdagsorden mellem Den Europæiske Union og Republikken Moldova	7
1. Principper, instrumenter og ressourcer til gennemførelse af associeringsdagsordenen	7
2. Associeringsdagsordenens prioriteter	8
2.1. Centrale prioriteter	8
2.2. Politisk dialog, god regeringsførelse og styrkelse af institutioner	10
i) Styrkelse af stabiliteten, uafhængigheden og effektiviteten af institutioner, der sikrer demokratiet og retsstaten i Republikken Moldova	10
ii) Yderligere reform af retsvæsenet, navnlig sikring af domstolenes uafhængighed, upartiskhed, professionalisme og effektivitet	13
iii) Sikring af respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder	14
Menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder	14
Ytringsfrihed	15
Samarbejde i civilsamfundet	15
Mishandling og tortur	16
Børns rettigheder	16
Vold i hjemmet	16
Ligebehandling	16
Fagforeningsrettigheder og grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder	16
2.3. Udenrigs- og sikkerhedspolitik	17
Terrorisme, ikkespredning af masseødelæggelsesvåben og ulovlig våbeneksport	17
Konflikten i Transdnestrien	18
Den Internationale Straffedomstol	18
2.4. Samarbejde om frihed, sikkerhed og retfærdighed	18
Beskyttelse af personoplysninger	19
Bekæmpelse af organiseret kriminalitet	19
Politireform	19
Politisamarbejde og databaser	20
Bekæmpelse af ulovlige narkotika	21
Menneskehandel	21
Bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn	21
Bekæmpelse af cyberkriminalitet	21
Forebyggelse og bekæmpelse af korruption og interessekonflikter	22
Bekæmpelse af hvidvaskning af penge, finansiering af terrorisme og økonomisk kriminalitet	23
Samarbejde om migration, asyl og grænseforvaltning	24
Retligt samarbejde	25

2.5. Handel og handelsrelaterede anliggender (DCFTA)	26
Handel med varer	26
Tekniske forskrifter, standardisering og tilhørende infrastruktur	26
Sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger (SPS-foranstaltninger)	27
Told og handelslettelser	28
Oprindelsesregler	28
Etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel	29
Løbende betalinger og kapitalbevægelser	29
Offentligt udbud	29
Intellectuelle ejendomsrettigheder (IPR)	30
Konkurrence	30
Gennemsigthed	31
Handel og bæredygtig udvikling	31
2.6. Økonomisk udvikling og markedsmuligheder	31
Selskabsret, regnskabs- og revisionsvæsen samt corporate governance	32
Beskæftigelse, social- og arbejdsmarkedspolitik og lige muligheder	32
Forbrugerbeskyttelse	33
Statistikker	34
Beskatning	34
Finansielle tjenesteydelser	35
Industri- og virksomhedspolitik	36
Minedrift og råstoffer	36
Turisme	37
Landbrug og udvikling af landdistrikterne	37
Informationssamfundet/den digitale økonomi og det digitale samfund	37
Folkesundhed	38
Byplanlægning og byggeri	38
Regionaludvikling	38
Fiskeri og havpolitik	39
2.7. Forbindelser, energieffektivitet, klimaindsats, beskyttelse af miljøet og civilbeskyttelse	39
Energi	39
Transport	41
Miljø	41
Klimaindsats	42
Civilbeskyttelse	42
2.8. Mobilitet og mellemfolkelige kontakter	43
Almen uddannelse, erhvervsuddannelse og ungdomsanliggender	43
Forskning og innovation	44
Kultur, audiovisuel politik og medier	45
Deltagelse i EU's agenturer og programmer	45
2.9. Offentlige outreachaktiviteter og synlighed	46

Associeringsdagsordenen mellem Den Europæiske Union og Republikken Moldova

Den 27. juni 2014 undertegnede Den Europæiske Union, dens medlemsstater og Republikken Moldova (i det følgende benævnt »parterne«) en ambitiøs og innovativ associeringsaftale, der omfatter et vidtgående og bredt frihandelsområde (DCFTA). Aftalen indeholder bindende, regelbaserede bestemmelser og skal sikre et styrket samarbejde. Den er mere vidtgående end traditionelle aftaler og dækker alle interesseområder. Aftalen blev gennemført midlertidigt fra den 1. september 2014 indtil afslutningen af ratifikationsprocessen, hvorefter den kunne gennemføres fuldt ud den 1. juli 2016.

For at forberede og lette gennemførelsen af associeringsaftalen blev parterne den 26. juni 2014 i Bruxelles enige om at udarbejde en associeringsdagsorden med henblik på at opstille en liste over prioriteter for fælles tiltag i perioden 2014-2016.

Dette dokument ajourfører og sætter fornyet fokus på associeringsdagsordenen for 2014-2016, og der fastsættes nye prioriteter for det fælles arbejde i perioden 2017-2019, herunder på grundlag af de konklusioner, som Rådet for Den Europæiske Union vedtog om Republikken Moldova den 15. februar 2016. Der sondres mellem prioriteter på kort sigt (hvor der bør ske betydelige fremskridt inden udgangen af 2017) og prioriteter på mellemlang sigt (hvor der bør ske betydelige fremskridt i de efterfølgende to år).

Det forhold, at der i associeringsdagsordenen fokuseres på et begrænset antal prioriteter, berører ikke omfanget af eller mandatet for den igangværende dialog inden for rammerne af andre relevante partnerskabs- og samarbejdsaftaler eller under det østlige partnerskabs multilaterale spor.

I april 2014 trådte den visumfrie indrejse i Schengenområdet desuden i kraft for statsborgere i Republikken Moldova med biometriske pas. De benchmarks, som er fastsat i handlingsplanen for visumliberalisering, skal løbende opfyldes for at sikre holdbarheden af den visumfri ordning og således bidrage til mobiliteten og mellemfolkelige kontakter mellem EU og Republikken Moldova, som er nogle af de grundlæggende elementer for Republikken Moldovas politiske associering med og økonomiske integration i Den Europæiske Union som fastsat i associeringsaftalen.

1. Principper, instrumenter og ressourcer til gennemførelse af associeringsdagsordenen

Følgende fælles principper vil gælde for gennemførelsen af associeringsdagsordenen:

- Foranstaltninger, der træffes som led i associeringsdagsordenen, bør gennemføres under hensyntagen til de overordnede mål om politisk associering og økonomisk integration.
- Prioriteterne i associeringsdagsordenen afspejler EU's og Republikken Moldovas ansvar for at gennemføre associeringsaftalens bestemmelser fuldt ud, nu hvor den er trådt fuldt ud i kraft.
- Begge parter skal være involveret i gennemførelsen af associeringsdagsordenen med fuld respekt for principperne om ejerskab, gennemsigtighed, ansvarlighed og rummelighed.
- De resultater, der er opnået inden for rammerne af associeringsdagsordenen, vil være et vigtigt bidrag til opfyldelsen af de 2020-prioriteter, som der skal opnås enighed om på topmødet i Det Østlige Partnerskab i Bruxelles.
- Associeringsdagsordenen har til formål at opnå konkrete og fastsatte bæredygtige resultater ved gradvis gennemførelse af praktiske foranstaltninger og inddragelse af civilsamfundet og andre interessenter. Begge parter vil navnlig sikre, at alle lovgivningsmæssige og strategiske dokumenter udarbejdet inden for rammerne af associeringsdagsorden vil blive udarbejdet i en inklusiv og evidensbaseret proces.
- Parterne anerkender betydningen af at støtte de fastlagte prioriteter gennem passende og tilstrækkelige politiske, tekniske og finansielle midler.
- Gennemførelsen af associeringsdagsordenen vil være underlagt overvågning, årlig rapportering og vurdering. De fremskridt, der er gjort, vil blive gennemgået, bl.a. på møderne i de bilaterale strukturer, der er etableret ved aftalen. Civilsamfundet vil også blive tilskyndet til at koncentrere sine overvågningsaktiviteter om associeringsdagsordenen.
- Den Europæiske Union vil støtte Republikken Moldova i at gennemføre de mål og prioriteter, der er fastlagt i associeringsdagsordenen. Det vil den gøre ved at tilbyde alle tilgængelige kilder til EU-støtte, bistå med ekspertise og rådgivning, lette udvekslingen af bedste praksis, knowhow og oplysninger og støtte kapacitetsopbygning og institutionel styrkelse. Den Europæiske Union vil også tilskynde til og søge at koordinere støtte fra Republikken Moldovas øvrige partnere. Den vil udnytte de relevante finansielle instrumenter, den råder over, til at bidrage til gennemførelsen af associeringsdagsordenen. Associeringsdagsordenen er imidlertid ikke et dokument om finansiel programmering og er ikke en erstatning for den finansielle programmering, som parterne foretager.

EU vil yde støtte inden for rammerne af de overordnede prioriteter for bistand til Republikken Moldova som angivet i den fælles støtteramme under det europæiske naboskabsinstrument (ENI) og i den flerlande-programmering, der er udarbejdet for Republikken Moldova gennem ENI, idet det samtidig søger at tage hensyn til prioriteterne i associeringsdagsordenen. Det kan også yde bistand fra andre EU-instrumenter. Al finansiel bistand vil blive ydet i fuld overensstemmelse med gennemførelsesbestemmelserne og -procedurerne for EU's eksterne bistand. I overensstemmelse med disse procedurer vil al EU's bistand til Republikken Moldova fortsat være underlagt strenge betingelser, hvis opfyldelse regelmæssigt vil blive overvåget og evalueret. De nødvendige systemer for tidlig varsling skal etableres med henblik på at mindske risikoen.

Denne associeringsdagsorden finder anvendelse fra tidspunktet for vedtagelsen og indtil udgangen af 2019. Efter aftale med Associeringsrådet EU-Republikken Moldova kan associeringsdagsordenen til enhver tid ændres eller ajourføres.

2. Associeringsdagsordenens prioriteter

2.1. Centrale prioriteter

Blandt prioriteterne i associeringsdagsordenen bør følgende reformtiltag behandles som en prioritet:

Styrkelse af institutioner og god regeringsførelse:

1. Retsvæsenets uafhængighed

Gennemføre den nuværende lovgivning vedrørende retsvæsenet og de retshåndhævende myndigheder for at sikre retsvæsenets, herunder anklagemyndighedens, uafhængighed, upartiskhed, integritet, professionalisme og effektivitet, idet disse ikke bør udsættes for politisk eller anden utidig indblanding, og for at fremme nultolerance over for korruption og forhindre enhver form for korrupt adfærd. Gennemføre bestemmelser om funktionel immunitet i overensstemmelse med europæiske standarder og god praksis. Sikre, at en uafhængig myndighed foretager en gennemsigtig og meritbaseret rekruttering af dommere og anklagere.

2. Forebyggelse og bekæmpelse af korruption, svig og interessekonflikter

Gennemføre loven om integritet. Gennemføre lovgivning, der kræver, at alle relevante embedsmænd fremlægger en erklæring om de aktiver, som de og deres relevante nære pårørende besidder, og rapporterer om potentielle interessekonflikter i tilknytning til deres egne eller deres nære pårørendes personlige interesser, og sikre en effektiv gennemførelse af håndhævelsesproceduren. Vedtage love om forholdsmæssige og afskrækkende sanktioner for korruption og hvidvaskning af penge. Gennemføre den nye strategi for integritet og bekæmpelse af korruption for at forebygge og reducere antallet af korruptionssager effektivt i overensstemmelse med EU's værdier og standarder. Styrke kapaciteten i agenturerne til bekæmpelse af korruption og forbedre koordineringen og samarbejdet mellem dem. Indføre en velfungerende retlig ramme for at beskytte whistleblowere.

3. Inddrivelse af aktiver og efterforskning af banksvindel

Etablere en effektiv national tjeneste for inddrivelse af aktiver. Formidle de vigtigste resultater af den igangværende anden fase af Krollundersøgelsen med EU i henhold til de betingelser, der er aftalt med Kroll, uden at bringe den videre undersøgelse og beslaglæggelsen af aktiver i fare. Sikre, at alle de svindelsager, der har påvirket Republikken Moldovas banksystem i 2012-2014, gøres til genstand for en grundig, upartisk undersøgelse, også med henblik på at få de forsvundne midler tilbage og retsforfølge de ansvarlige.

4. Reform af den offentlige forvaltning, herunder forvaltningen af de offentlige finanser

Gennemføre reformen af den offentlige forvaltning og underliggende strategier udviklet i 2016 efter høring af OECD/Sigma og donorsamfundet. Reorganisere statslige institutioner, administrative myndigheder og statsejede virksomheder for at øge ansvarligheden, effektiviteten og produktiviteten. Gennemgå systemet for politikudvikling og -koordinering for at gøre beslutningsprocessen mere rummelig, sammenhængende, effektiv, forudsigelig og gennemsigtig. Forbedre kvaliteten og tilgængeligheden af offentlige tjenesteydelser. Sikre en professionel offentlig tjeneste og et moderne system for forvaltning af menneskelige ressourcer. Iværksætte en territorial reform, som gør det muligt at maksimere de ressourcer, der stilles til rådighed for borgerne på lokalt niveau. Inddrage civilsamfundet i stigende grad for at øge ansvarligheden og gennemsigtigheden af og modtageligheden over for en reform af den offentlige forvaltning.

Opdatere Republikken Moldovas strategi for forvaltning af de offentlige finanser (PFM) for 2013-2020. Fortsætte reformen af den parlamentariske kontrol og tilsynet med budgettet. Styrke gennemsigtigheden af, tilsynet med og ansvarligheden for politikken for og forvaltningen af offentlige finanser. Styrke forvaltningen gennem forsigtig budgetlægning og budgetdisciplin, styrkede ansvarliggørelsesprocesser og en bedre resultatorienteret forvaltning.

5. Grundlæggende frihedsrettigheder

Beskytte mediefrihed og mediepluralisme, herunder gennem vedtagelsen af en ny audiovisuel lov, der er i overensstemmelse med Europarådets, Den Europæiske Unions og OSCE's anbefalinger, med henblik på at tilpasse lovgivningen i Republikken Moldova til direktivet om audiovisuelle medietjenester og hurtigt gribe hurtigt ind over for koncentrationen af medieejerskab og monopoliseringen af reklamemarkedet og tage fat på reformen af det nationale TV-selskab. Definere det audiovisuelle koordineringsråds kompetencer og opgaver mere præcist for at styrke dets uafhængighed.

Vedtage og gennemføre den nye nationale handlingsplan for menneskerettigheder med fokus på de mest sårbare grupper og samordne planlægnings- og budgetprocedurerne for at afsætte tilstrækkelige ressourcer til dens effektive gennemførelse. Sikre effektiv fuldbyrdelse af domme afsagt af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og etablere en effektiv mekanisme for parlamentarisk kontrol med fuldbyrdelsen.

Der vil blive lagt særlig vægt på at sikre, at der fokuseres på ligestillings- og kønsspørgsmål som en tværgående prioritet.

6. Løsning af konflikten i Transdnestrien

Udvikle en vision om en fredelig og varig løsning af konflikten i Transdnestrien baseret på Republikken Moldovas suverænitet og territoriale integritet inden for dens internationalt anerkendte grænser med en særlig status for Transdnestrien, der fuldt ud sikrer menneskelige, politiske, økonomiske og sociale rettigheder, og som også fremmer yderligere engagement med den transdnestrisk part. Fortsætte den konstruktive dialog om situationen i det centrale (transdnestrisk) afsnit af grænsen mellem Republikken Moldova og Ukraine med alle relevante modparter.

Økonomisk udvikling og markedsmuligheder:

7. Bedre rammebetingelser for erhvervslivet og et bedre investeringsklima

Gennemføre det reformprogram, der er fastlagt sammen med Den Internationale Valutafond (IMF), og føre en økonomisk politik og en skatte- og finanspolitik, der er i overensstemmelse med IMF-reformprogrammet. Forbedre de lovgivningsmæssige rammer og de operationelle vilkår for SMV'er og håndhæve konkurrencereglerne for at reducere monopolistisk adfærd. Gennemføre SMV-sektorudviklingsstrategien for 2012-2020 og den tilhørende handlingsplan i overensstemmelse med den nye SMV-lov, med landets reviderede køreplan til fremme af konkurrenceevnen og med den nationale strategi for tiltrækning af investeringer og eksportfremme for 2016-2020. Styrke erhvervs- og SMV-sammenslutningernes (herunder sektorspecifikke sammenslutningers) rolle for at styrke den offentlig-private dialog. Forenkle systemet med inspektorater og forskellige tilsynsorganer for at øge effektiviteten og reducere risikoen for korruption og forbedre håndhævelsen af lovgivning og standarder.

8. Landbrug og udvikling af landdistrikter

Gennemføre en generel lov om subsidieringsprincipper inden for landbrug og udvikling af landdistrikter og således forbedre politikgennemførelsen på dette område. Øge landbrugsproduktionens konkurrenceevne, navnlig i udvalgte sektorer med høj eksportværdi. Forbedre beskæftigelsen og levevilkårene i landdistrikterne. Forbedre den bæredygtige anvendelse af jord- og vandressourcer. Forbedre tjenesterne og infrastrukturen og diversificeringen af de økonomiske aktiviteter i landdistrikterne.

9. Handelsrelaterede reformer: Tekniske forskrifter, standardisering og tilhørende infrastruktur og told- og handelslettelser

Lette samhandelen med OECD's indikatorer for handelslettelser som benchmark. På området tekniske forskrifter og standarder forbedre samarbejdet med relevante EU-organisationer såsom CEN, Cenelec, ETSI, Euramet, EA og Welmec. Offentlige høringer i forbindelse med tekniske forskrifter og sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger (SPS-foranstaltninger) er vigtige for at søge en øget anvendelse og offentlig forståelse af de nye forskrifter på disse områder. På området SPS-foranstaltninger opnå akkreditering af alle laboratorier involveret i officielle kontroller i henhold til internationale standarder for at opfylde SPS-eksportkrav og styrke fødevarer sikkerheden på Republikken Moldovas interne marked.

Tilpasse Republikken Moldovas lovgivning til Den Europæiske Unions toldkodeks og de tilhørende gennemførelsesforordninger og forbedre toldmyndighedernes resultater i henseende til faglig integritet og gennemsigtighed. Tilpasse Republikken Moldovas lovgivning for at gøre det muligt for Republikken Moldova at tiltræde konventionen om en fælles forsendelsesprocedure.

Forbindelser, energieffektivitet og miljø- og klimaindsats:

10. Energisikkerhed og energieffektivitet

Styrke ANRE's uafhængighed, herunder ved at afpolitiser proceduren for udnævnelse og afskedigelse af direktører samt gennem tildeling af et uafhængigt budget. Vedtage en ny energilov på en gennemsigtig og inklusiv måde. Gennemføre alle anbefalingerne fremsat i forbindelse med gennemgangen af ANRE foretaget af energifællesskabets sekretariat. Gennemføre de nye love om elektricitet og naturgas ved at træffe de nødvendige foranstaltninger som foreskrevet i loven og ved at vedtage den nødvendige afledte lovgivning. Gennemføre Republikken Moldovas forpligtelser og aftaler fuldt ud, herunder dem, der er indgået blandt målene i de finansielle programmer for IMF. Fortsat tage skridt til at integrere Republikken Moldovas energimarked i EU's. Bringe loven om energieffektivitet i bygninger i overensstemmelse og oprette egnede ordninger til støtte for energieffektivitetsforanstaltninger i både offentlige bygninger og husholdninger. Udvikle støtteordninger, administrative bestemmelser og andre nødvendige foranstaltninger for at øge brugen af vedvarende energi på grundlag af loven om fremme af anvendelsen af energi fra vedvarende energikilder.

11. Transport

Forberede reform- og omstrukturingsprogrammet for jernbanesektoren. Intensivere bestræbelserne på at gennemføre EU's luftfartslovgivning for at få fuldt udbytte af aftalen om et fælles luftfartsområde mellem EU og Republikken Moldova. Sikre fri og retfærdig konkurrence i lufthavnssektoren, navnlig indføre bestemmelser om ikkediskriminerende adgang til lufthavnen i koncessionsaftalen vedrørende Chişinău Lufthavn og genskabe effektiv konkurrence inden for groundhandling. Udvikle økonomisk vigtige infrastruktur, herunder ved at gennemføre yderligere projekter til udvikling af det udvidede vejledende TEN-T-netværk.

12. Miljø og klimaindsats

Sikre videreførelsen af administrative reformer og opbygningen af en tilstrækkelig administrativ kapacitet til at gennemføre associeringsaftalens kapitler om miljø- og klimaindsats. Gøre fremskridt med tilnærmelsen til gældende miljølovgivning ved at vedtage den centrale retlige ramme i sektoren, dvs. love om beskyttelse af luft, kemikalieforvaltning og industrielle emissioner (integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening). Gennemføre lovene om strategisk miljøvurdering og affaldshåndtering.

Mobilitet og mellemfolkelige kontakter:

13. Almen uddannelse, erhvervsuddannelse og ungdomsanliggender

Styrke gennemførelsen af den nye uddannelseslov på alle uddannelsesniveauer. Øge undervisningsministeriets og underordnede organers administrative kapacitet. Gennemføre reformen af uddannelser og erhvervsuddannelserne i overensstemmelse med udviklingsstrategien og handlingsplanen for erhvervsuddannelse (2013-2020) med henblik på at opfylde arbejdsmarkedets behov. Vedtage en retlig ramme for sektorudvalg. Fremme inddragelsen af relevante interessenter (herunder virksomheder og arbejdsmarkedets parter) i alle former for livslang læring med henblik på løbende faglige udvikling for at bringe dem tættere på arbejdsmarkedets behov. Gennemføre den nationale strategi for udvikling af ungdomssektoren.

2.2. Politisk dialog, god regeringsførelse og styrkelse af institutioner

Den politiske dialog og det samarbejde om reformer, der skal gennemføres inden for rammerne af denne associeringsdagsorden, tager sigte på at øge respekten for de demokratiske principper, retsstatsprincippet og god regeringsførelse, menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder, herunder rettighederne for personer, der tilhører mindretal, som nedfældet i FN's og Europarådets grundlæggende konventioner og tilhørende protokoller. Der bør sikres overensstemmelse med Europarådets handlingsplan, som finder anvendelse under gennemførelsen af denne associeringsdagsorden.

- i) Styrkelse af stabiliteten, uafhængigheden og effektiviteten af institutioner, der sikrer demokratiet og retsstaten i Republikken Moldova, herunder gennem en omfattende reform af den offentlige forvaltning og en reform af forvaltningen af de offentlige finanser

Prioriteter på kort sigt

- Vedtage og gennemføre forfatningsdomstolens reviderede kompetencer og procedurerne for udnævnelse af dens medlemmer i tæt samarbejde med Europarådets Venedigkommission

- Afhjælpe eventuelle mangler, som Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa/Kontoret for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder (OSCE/ODIHR), de nationale civilsamfunds observationsmission og centrale offentlige myndigheder har påpeget i forbindelse med tidligere valg, herunder behovet for at sikre en gennemsigtig finansiering af valgkampagner, uafhængige og objektive massemedier og afstemning i diasporaen
- Vurdere muligheden for moldoviske statsborgeres direkte finansiering af politiske partiers aktiviteter og valgkampagner/modkandidater med udenlandske indtægter og samtidig forhindre udenlandske statsborgere, personer og stater i at blande sig direkte eller indirekte i politiske aktiviteter i Republikken Moldova
- Indføre en velfungerende retlig ramme for at beskytte whistleblowere
- Gennemføre reformen af landets territoriale struktur ved at reducere antallet af lokale myndigheder i overensstemmelse med den nationale decentraliseringsstrategi og PAR-strategien
- Gennemføre PAR-strategien og underliggende strategier udviklet i 2016 efter høring af OECD/Sigma og donorsamfundet
- Styrke koordinerings-, overvågnings- og rapporteringsmekanismer- og kapaciteter både på politisk og administrativt niveau
- Anslå omkostningerne i forbindelse med PAR-handlingsplanen for 2016-2018
- Udarbejde et budget, der balancerer, i overensstemmelse med IMF-aftalen med tilstrækkelige finansielle ressourcer til at gennemføre planlagte reformer
- Reformere statskancelliet
- Præcisere de centrale institutioners funktioner, roller og ansvarsområder og udvikle ensartede, skriftlige og tilpassede procedurer og metodologier til fremme af en inklusiv og evidensbaseret politikudvikling- og koordinering
- Forberede revisionen af den retlige ramme for den offentlige forvaltning, således at den kommer til at omfatte alle institutioner, som varetager typiske offentlige forvaltningsopgaver, og sikre, at rekruttering, forfremmelse og afskedigelser sker på et meritbaseret grundlag
- Styrke statssekretærens rolle som de højststående embedsmænd i de enkelte linjeministerier for at bidrage til professionaliseringen og afpolitiseringen af den offentlige forvaltning
- Udvide omfanget af dataindsamlingen til personaleregistret, herunder løndata, og gradvist udvide anvendelsen til alle statslige institutioner
- Reorganisere statslige institutioner for at øge ansvarligheden, effektiviteten og produktiviteten, herunder gennemgå omkostningseffektiviteten og effektiviteten af statsejede virksomheder, der varetager administrative funktioner
- Fuldt ud implementere lovgivningen om gennemsigtighed i beslutningsprocesserne
- Ændre loven om adgang til oplysninger for at forbedre lovens gennemførelse og fastsætte de nødvendige ordninger med henblik på at overvåge gennemførelsen
- Udarbejde en generel lov om administrative procedurer for at håndhæve principperne for god forvaltning og gradvist bringe særlige administrative procedurer i overensstemmelse med den nye lov
- Iværksætte en territorial reform, som gør det muligt at maksimere de ressourcer, der stilles til rådighed for borgerne på lokalt niveau
- Opdatere Republikken Moldovas PFM-strategi for 2013-2020
- Vedtage en ny strategi for offentlig intern finansiel kontrol (PIFC)
- Fortsætte reformen af den parlamentariske kontrol og tilsynet med budgettet Styrke gennemsigtigheden af, tilsynet med og ansvarligheden for politikken for og forvaltningen af offentlige finanser.
- Vedtage det nye lovudkast om revisionsrettens funktionsmåde og sikre den offentlige eksterne revisions uafhængighed og effektivitet.

Prioriteter på mellemlang sigt

- I samarbejde med Europarådet undersøge, hvilke foranstaltninger der er nødvendige for at styrke den institutionelle ramme med henblik på at gøre Republikken Moldova modstandsdygtig på lang sigt
- Forbedre udvekslingen af oplysninger mellem regeringen og parlamentet
- Styrke parlamentets tilsyn med gennemførelsen af reformerne og lovgivningen
- Sikre, at præsident-, parlaments- og lokalvalg afholdes demokratisk og i overensstemmelse med europæiske standarder
- Undersøge muligheden for at revidere den statslige finansiering af de politiske partier på grundlag af bedste internationale praksis med henblik på at tage hensyn til resultaterne af præsidentvalget
- Revidere loftet over fysiske og juridiske personers donationer til politiske partier i overensstemmelse med bedste internationale praksis og Venedigkommissionens ekspertudtalelser
- Fortsætte gennemførelsen af decentraliseringsstrategien i overensstemmelse med Europarådets europæiske konvention om lokalt selvstyre (Europarådets traktatserie nr. 122)
- Gennemgå mekanismerne for vælgerregistrering på grundlag af OSCE's/ODIHR's anbefalinger for at sikre, at oplysningerne er korrekte
- Udvikle og gennemføre modulet om finansiel kontrol i det automatiserede informationssystem vedrørende valg og lovgivningsrammen, som vil automatisere proceduren for rapportering, indsamling og analyse af politiske partiers og opstillede finansielle rapporter og forbedre den offentlige adgang til disse oplysninger Indføre effektive sanktioner for overtrædelser og sikre, at bevisbyrden for midlernes oprindelse påhviler parterne Indføre muligheden for at konfiskere aktiver, der ikke kan gøres rede for
- Indføre effektive mekanismer til at styre og koordinere bistandsstrømmene i overensstemmelse med regeringens behov
- Videreføre reformen af den offentlige forvaltning i overensstemmelse med principperne for offentlig forvaltning (både centrale, lokale og territoriale reformer) efter høring og øget inddragelse af civilsamfundet med henblik på at opbygge et ansvarligt, effektivt, gennemsigtigt og professionelt merit- og evidensbaseret embedsværk med sin egen etiske kodeks, der ikke er underlagt politisk pres
- Optimere den offentlige forvaltning på nationalt og lokalt niveau i overensstemmelse med PAR-strategien
- Foretage regelmæssige forudgående konsekvensanalyser sikre, at der systematisk foretages skøn over omkostningerne ved reformer, og oprette tværministerielle konfliktløsningsfora, både på højt administrativt niveau og på politisk niveau
- Indføre et gennemskeligt og mere konkurrencebaseret lønsystem for offentligt ansatte for at tiltrække og fastholde dygtig arbejdskraft
- Tilvejebringe let tilgængelige oplysninger til borgerne om deres ret til god forvaltning, adgang til oplysninger, administrativ retfærdighed og ret til at søge erstatning, så borgerne ved, hvor og hvordan de skal klage Sikre en effektiv og konkret opfølgning på borgernes anmodninger og klager
- Sikre de nødvendige institutionelle og organisatoriske forbedringer for at styrke det parlamentariske tilsyn, herunder videreudvikle metoder til at samarbejde med den offentlige eksterne revision
- Styrke finansministeriets muligheder for at varetage dets rolle som den centrale skattemyndighed og sikre finanspolitisk holdbarhed
- Fortsat forbedre forvaltningen af de offentlige finanser (PFM) og gennemføre den opdaterede PFM-strategi effektivt
- Etablere et rullende flerårigt offentligt investeringsprogram i finansministeriets regi for at sikre prioriterede investeringer på nationalt niveau i de flerårige nationale budgetrammer
- Sikre de nødvendige institutionelle og organisatoriske forbedringer for at styrke det eksterne tilsyn, herunder videreudvikling af den moldoviske revisionsrets eksterne revisionsordning i overensstemmelse med Den Internationale Organisation af Øverste Revisionsmyndigheders standarder og af parlamentets og den offentlige eksterne revisions samarbejdsmetoder

- Gennemføre disciplinære procedurer, når det er relevant, og pålægge effektive sanktioner
- Gennemføre gradvise reformer af standarderne for offentlige regnskaber og ekstern rapportering
- ii) Yderligere reform af retsvæsenet, navnlig sikring af domstolenes, herunder anklagemyndighedens, uafhængighed, upartiskhed, professionalismisme og effektivitet, idet disse ikke bør udsættes for politisk eller anden utilids indblanding. Nogle elementer i den omfattende reform af retsvæsenet kan kræve forfatningsændringer:

Prioriteter på kort sigt

- Gennemføre den gældende lovgivning vedrørende dommere, anklagere, advokater og andre retlige aktører for at sikre nultolerance over for korruption og forhindre enhver form for korrupt adfærd
- Sikre, at ansættelse af dommere og anklagere foretages af en uafhængig myndighed efter gennemsigtige, meritbaserede og objektive kriterier og retfærdige udvælgelsesprocedurer, herunder obligatoriske skriftlige eksamener og en national pulje af ledige stillinger i overensstemmelse med europæiske standarder
- Sikre at forfremmelse af dommere og anklagere, herunder ledende anklagere og ved de øverste domstole, foretages af en uafhængig myndighed gennem gennemsigtige, meritbaserede og objektive kriterier og retfærdige udvælgelsesprocedurer i overensstemmelse med europæiske standarder
- Sikre en effektiv gennemførelse af foranstaltninger til beskyttelse af domstolenes uafhængighed
- Sikre en effektiv gennemførelse af disciplinære bestemmelser og etiske kodekser, herunder proceduremæssige garantier for dommerne og anklagere og retsinspektionens uafhængighed af det øverste retsråd samt offentligt tilgængelige klagemekanismer
- Gennemføre bestemmelser om funktionel immunitet i henhold til god praksis og i fuld overensstemmelse med europæiske standarder
- Gennemføre lovgivningspakken om retsvæsenets integritet
- Øge gennemsigtheden i og effektiviteten af det øverste retsråds beslutningsproces
- Styrke det øverste anklageråds uafhængighed i overensstemmelse med bestemmelserne i loven om anklagemyndigheden af 25. februar 2016 og målrettet fortsætte den omfattende reform af anklagemyndigheden, herunder gennemførelsen af ny lovgivning
- Sikre en retfærdig rettergang, adgang til domstolsprøvelse og proceduremæssige rettigheder i straffesager i overensstemmelse med Republikken Moldovas forpligtelser i henhold til den europæiske menneskerettighedskonvention, EU-Domstolens retspraksis og andre relevante konventioner under Europarådet ved at indføre:
 - = lovgivning og foranstaltninger, der skal garantere mistænkte og tiltalte processuelle rettigheder i straffesager
 - = lovgivning, foranstaltninger og ressourcer, der skal sikre ofre for kriminalitets adgang til domstolsprøvelse, beskyttelse, støtte og erstatning, herunder inden for rammerne af strafferetssystemet
- Styrke gennemførelsen af retshjælp og alternative konfliktløsningsmetoder
- Sikre et velfungerende effektivt elektronisk system til forvaltning af retssager med en pålidelig vilkårlig tildeling af sager og pålidelige retslige statistikker.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre retsvæsenets institutioners uafhængighed, så de ikke er underlagt politisk eller nogen anden form for pres fra forvaltningens, regeringens eller parlamentets side

- Sikre fuld uafhængighed for alle anklagere og mindske statsadvokatens tilsynsrolle som fastsat i den nye lov om anklagemyndigheden
 - Sikre, at det nationale retsinstitut udbyder grund- og videreuddannelse alt efter identificerede behov
 - Påvise, at der er blevet iværksat foranstaltninger til at styrke retsvæsenets integritet og ansvarlighed, såsom godkendelse eller domme for korruptionsrelaterede lovovertrædelser
 - Arbejde på at forbedre offentlighedens opfattelse af retsvæsenets uafhængighed, integritet, gennemsigtighed og ansvarlighed
 - Gøre fremskridt med gennemførelsen af en omfattende reform af anklagemyndigheden, herunder de særlige anklagere i sager om organiseret kriminalitet og korruption
 - Gøre betydelige fremskridt med gennemførelsen af loven om optimering af køreplanen for retsvæsenet i overensstemmelse med den handlingsplan, der blev godkendt ved parlamentets afgørelse nr. 21 af 3. marts 2017
 - Forbedre adgangen til domstolene, navnlig for kvinder og sårbare grupper
 - Søge at opnå en betydelig reduktion af varigheden af civil- og strafferetlige sager
 - Arbejde på at øge gennemførelsesprocenten for retssager.
- iii) Sikring af respekten for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder gennem omfattende samarbejde om beskyttelse af menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder. Dette samarbejde vil omfatte arbejde på følgende områder for at:

Menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder

Prioriteter på kort sigt

- Afslutte arbejdet med og herefter gennemføre den nye nationale handlingsplan for menneskerettigheder med fokus på de mest sårbare grupper og samordne planlægnings- og budgetprocedurerne for at afsætte tilstrækkelige ressourcer til dens effektive gennemførelse
- Oprette et nationalt råd og et sekretariat, der skal udarbejde, overvåge og rapportere om gennemførelsen af den nye nationale handlingsplan for menneskerettigheder
- Sikre effektiv fuldbyrdelse af domme afsagt af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og etablere en effektiv mekanisme for parlamentarisk kontrol med fuldbyrdelsen
- Indlede gennemførelsen af strategien for styrkelse af etniske relationer 2017-2027 og vedtage den tilhørende handlingsplan]
- Gøre fremskridt med pilotgennemførelsen af den europæiske pagt om regionale sprog eller mindretalssprog syv steder som led i Republikken Moldovas indsats for at ratificere pagten
- Gennemføre reformen af ombudsmandsinstitutionen ved at forbedre ombudsmandslov nr. 52 af 3. april 2014 i overensstemmelse med anbefalingerne fra Venedigkommissionen og finansieringen i henhold til Parisprincipperne
- Sikre en effektiv gennemførelse af den nationale mekanisme til forebyggelse af tortur i henhold til artikel 18, stk. 3, i den valgfrie protokol til De Forenede Nationers konvention mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf
- Ratificere protokol nr. 12 til konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder
- Vedtage og gennemføre ændringerne af lovgivningen om hadforbrydelser og bringe den i overensstemmelse med europæiske standarder. Øge indsatsen for at efterforske og følge op på tilfælde af hadefulde tale og hadforbrydelser og for at sikre ofre effektiv adgang til domstolsprøvelse.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre anvendelsen af de gældende love og administrative bestemmelser mod alle former for forskelsbehandling, herunder loven om ligestilling, og styrke kapaciteten i rådet for forebyggelse og udryddelse af forskelsbehandling («ligestillingsrådet»)
- Overveje henstillingerne fra Europarådets strukturer og eksperter vedrørende overholdelse af rammekonventionen om beskyttelse af nationale mindretal og efterkomme dem efter aftale med disse strukturer og eksperter. I denne forbindelse sørge for at sikre rettighederne for personer, der tilhører nationale mindretal, bl.a. gennem dialog med og høring af sidstnævnte, og samtidig tage hensyn til de relevante udtalelser fra Europarådets Venedigkommission
- Forbedre gennemførelsen af lovgivningen om tilgængelighed for personer med handicap. Øge tilgængeligheden af offentlige bygninger, transport og oplysninger for personer med handicap
- Sikre en effektiv gennemførelse af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap, herunder artikel 12 (lighed for loven) og artikel 14 (frihed og personlig sikkerhed)
- Undertegne den valgfrie protokol til konventionen om rettigheder for personer med handicap
- Fortsætte afinstitutionaliseringen af børn
- Opretholde effektive præ- og udenretslige tvistbilæggelsesordninger på området menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder
- Vedblive med at give adgang til oplysninger om borgernes rettigheder og passende juridiske løsninger
- Gennemføre effektive foranstaltninger for at undgå ubegrundede anholdelser og ulovlig aflytning under hensyn til, at et passende niveau af indgriben kan være nødvendigt for at sikre en ordentlig efterforskning af korruption eller andre typer af lovovertrædelser
- Fremme og øge bevidstheden om menneskerettighederne og bekæmpelse af forskelsbehandling i retsvæsenet, ved retshåndhævelse og i forvaltningen
- Gennemføre loven fra 1994 om Gagausiens særlige retlige selvstændige status på grundlag af anbefalingerne fra Venedigkommissionen i 2002 og fra OSCE i 2013
- Beskytte de proceduremæssige rettigheder for personer, der tilbageholdes af politiet og NAC, og som varetægtsfængsles.

*Ytringsfrihed*Prioriteter på kort sigt

- Fortsætte arbejdet med at sikre ytringsfriheden og mediernes uafhængighed i overensstemmelse med Europarådets, EU's og OSCE's anbefalinger
- Udarbejde og vedtage en strategi for udvikling af massemedierne i overensstemmelse med europæisk praksis
- Etablere en regelmæssig dialog til udveksling af bedste praksis om mediefrihed, mediepluralisme, afkriminalisering af æreskrænkelser, beskyttelse af journalisters kilder og kulturel mangfoldighed i medierne
- Vedtage en ny audiovisuel lov, der er helt på linje med OSCE's og Europarådets anbefalinger, i overensstemmelse med udkastet fra 2011
- Skabe forudsætningerne for offentlige radio- og tv-selskabers fulde uafhængighed.

*Samarbejde i civilsamfundet*Prioriteter på kort sigt

- Inddrage civilsamfundsorganisationer, herunder repræsentative arbejdsgiverorganisationer og fagforeninger, i indsamling af oplysninger og overvågning af politikker
- Vedtage og sikre gennemførelsen af en strategi for udvikling af civilsamfundet for 2017-2020.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Vedtage en ny lov om ikkestatslige organisationer i overensstemmelse med internationale standarder, som bl.a. skal forbedre den retlige ramme for civilsamfundets effektive deltagelse i beslutningsprocesser
- Styrke rammerne for civilsamfundets deltagelse i udvikling og overvågning af gennemførelsen af offentlige politikker, herunder gennem ændring af loven om gennemsigtig beslutningstagning
- Fremme og styrke civilsamfundets finansielle bæredygtighed og overveje at indføre sociale kontrakter, udvide de offentlige støtteprogrammer og lempe de retlige rammer for donationer
- Udvikle et aktivt medborgerskab og frivilligt arbejde.

*Mishandling og tortur*Prioriteter på kort sigt

- Reagere effektivt på efterretninger om retshåndhævelsespersonales mishandling af tilbageholdte, navnlig ved varetægtsfængsling.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Etablere en omfattende politisk ramme med henblik på at forebygge og bekæmpe straffrihed baseret på retningslinjerne for udryddelse af straffrihed for alvorlige krænkelse af menneskerettighederne (Europarådet, 2011)
- Sikre en effektiv efterforskning af og sanktioner for tortur og mishandling.

*Børns rettigheder*Prioriteter på mellemlang sigt

- Gennemføre handlingsplanen for 2016-2020 vedrørende strategien for beskyttelse af børn for årene 2014-2020.

*Vold i hjemmet*Prioriteter på kort sigt

- Sikre gennemførelsen af den gældende lovgivning om og politiske ramme for vold i hjemmet.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Ratificere Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet.

*Ligebehandling*Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre harmonisering med europæiske standarder for så vidt angår regler om sundhed og sikkerhed, regler om barselsorlov og regler om forening af familiemæssigt og arbejdsmæssigt ansvar
- Fremme kvinders deltagelse i beslutningstagningen og i det offentlige og politiske liv og erhvervslivet og gennemføre målrettede aktiviteter med henblik på lige deltagelse og repræsentation af mænd og kvinder på disse områder.

*Fagforeningsrettigheder og grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder*Prioriteter på mellemlang sigt

- Fortsætte arbejdet med at sikre, at fagforeningsrettigheder og grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder respekteres i overensstemmelse med europæiske standarder og Den Internationale Arbejdsorganisations (ILO) konventioner
- Gøre fremskridt med sikringen af ligestilling på arbejdsmarkedet med særlig fokus på kvinders beskæftigelse
- Gennemføre lovgivningen om bekæmpelse af børnearbejde.

2.3. Udenrigs- og sikkerhedspolitik

Dialogen og samarbejdet inden for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP) sigter mod gradvis konvergens, herunder inden for den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (FSFP). Parterne vil især behandle spørgsmål som konfliktforebyggelse og krisestyring, regional stabilitet, nedrustning, ikke-spredning, våbenkontrol og eksportkontrol. Samarbejdet på dette område vil være baseret på fælles værdier og gensidige interesser og vil sigte mod at øge den politiske harmonisering og effektivitet ved at udnytte de bilaterale, internationale og regionale fora. Det vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Undertegne aftalen mellem Den Europæiske Union og Republikken Moldova om sikkerhedsprocedurer for udveksling af fortrolige oplysninger.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Fortsat fremme fredelig konfliktløsning og international stabilitet og sikkerhed på grundlag af effektiv multilateralisme
- Udvikle samarbejdet om EU-sanktioner
- Fremme respekten for principperne om suverænitæt og territorial integritet, grænsers ukrænkelighed samt uafhængighed som fastsat i FN-pagten og OSCE's Helsingforslutakt
- Styrke det praktiske samarbejde om konfliktforebyggelse og krisestyring ved at lette Republikken Moldovas deltagelse i EU-ledede civile og militære krisestyringsoperationer og iværksætte konsultations- og uddannelsesaktiviteter på FSFP-området (på grundlag af rammeaftalen om deltagelse, som har været i kraft siden den 1. juli 2013, og den multilaterale ramme i form af Det Østlige Partnerskabs panel om FSFP).

Terrorisme, ikkespredning af masseødelæggelsesvåben og ulovlig våbeneksport

Prioriteter på kort sigt

- Udveksle oplysninger om terroristorganisationer og -grupper og disses aktiviteter og støttenetværk i overensstemmelse med folkeretten og den lovgivning, som parterne har vedtaget, herunder gennem den operationelle og strategiske samarbejdsaftale mellem Republikken Moldova og Europol samt gennem samarbejdsaftalen mellem Republikken Moldova og Eurojust
- Sikre, at loven om bekæmpelse af terrorisme er menneskerettighedsbaseret og gennemgås af Venedigkommissionen
- Samarbejde om risikobaseret toldkontrol, der skaber sikkerhed for, at varer, der er importeret, eksporteret eller er i transit, er sikre
- Samarbejde om bekæmpelsen af terrorisme
- Vedtage en omfattende strategi for WMD-spredningsbekæmpelse og CBRN og en tilknyttet national handlingsplan.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Samarbejde om at styrke den internationale konsensus om menneskerettighedsbaseret bekæmpelse af terrorisme, herunder den juridiske definition af terrorhandlinger
- Fortsætte med at forbedre de nationale lovgivningsmæssige rammer på området bekæmpelse af terrorisme, navnlig under fuld hensyntagen til retsstatsprincippet, den internationale menneskerettighedslovgivning, flygtningeretten og den humanitære ret og i fuld overensstemmelse med relevante konventioner under FN og Europarådet såsom Europarådets konvention om forebyggelse af terrorisme (CETS nr. 196) fra 2005 og tillægsprotokollen hertil og Europarådets konvention om hvidvask, efterforskning, beslaglæggelse og konfiskation af udbytte fra strafbare handlinger samt finansiering af terrorisme (CETS nr. 198) fra 2005
- Lægge større vægt på at forstå og tackle drivkræfter bag radikalisering og faktorer, der kan føre til voldelig ekstremisme
- Undersøge mulighederne for at samarbejde, herunder om kapacitetsopbygning, inden for luftfartssikkerhed (herunder i lufthavne) og beskyttelse af bløde mål

- Udvikle metoder til at samarbejde om bekæmpelse af våbenhandel og destruktion af våbenlagre
- Udvikle metoder til at samarbejde og udveksle oplysninger om, hvordan ulovlige våben afsløres og opspores
- Samarbejde om og bidrage til at modvirke spredning af masseødelæggelsesvåben, materiale til fremstilling heraf og deres fremføringsmidler ved fuldstændig overholdelse og indfrielse på nationalt plan af parternes gældende forpligtelser i henhold til internationale nedrustnings- og ikkespredningstraktater og -aftaler og andre relevante internationale forpligtelser
- Etablere en effektiv ordning for national eksport- og transitkontrol af varer med relation til masseødelæggelsesvåben, herunder kontrol med, at teknologi med dobbelt anvendelsesformål ikke anvendes til fremstilling af masseødelæggelsesvåben, med effektive sanktioner ved omgåelse af eksportkontrollen
- Bekæmpe ulovlig handel med håndvåben og lette våben, herunder ammunition hertil, i henhold til gældende internationale aftaler og FN's Sikkerhedsråds resolutioner samt tilsagn i henhold til andre internationale instrumenter, der finder anvendelse på dette område
- Fortsætte samarbejdet om kontrol med eksport af konventionelle våben i lyset af EU's fælles holdning om kontrol med eksport af militærteknologi og -udstyr.

Konflikten i Transdnestrien

Prioriteter på mellemlang sigt

- Opretholde alle eksisterende dialogplatforme og forhandlingsformater med sigte på at identificere bæredygtige løsninger på de problemer, som parterne står over for på begge sider af Nistrufloeden, og finde en samlet og fredelig løsning på konflikten i Transdnestrien baseret på Republikken Moldovas suverænitet og territoriale integritet inden for landets internationalt anerkendte grænser, hvor de transdnestrisk regioner kan få en særlig retlig status
- Udvikle en vision for løsningen af konflikten i Transdnestrien som grundlag for dialog med den transdnestrisk part
- Videreføre det effektive samarbejde mellem EU og Republikken Moldova om bilæggelse af konflikten i Transdnestrien og fremme tillidsskabende foranstaltninger inden for rammerne af de fastlagte formater, herunder høringer om postkonfliktordninger
- Styrke dialogen med det formål at forklare, hvilke fordele der er ved associeringsaftalen, og sikre, at den kan anvendes på hele Republikken Moldovas område, træffe foranstaltninger, der legaliserer de økonomiske operatørers aktiviteter på Nistrufloedens højre bred
- Fortsætte den konstruktive dialog om situationen i det centrale (transdnestrisk) afsnit af grænsen mellem Republikken Moldova og Ukraine med alle relevante modparter
- Udvikle platforme for dialog mellem repræsentanter for civilsamfundet og medieforetagender fra Nistrufloedens højre og venstre bred.

Den Internationale Straffedomstol

Prioriteter på kort sigt

- Gennemføre Romstatutten for Den Internationale Straffedomstol og de dertil hørende instrumenter under behørigt hensyn til beskyttelsen af domstolens integritet.

2.4. Samarbejde om frihed, sikkerhed og retfærdighed

Det forventes, at Republikken Moldova fortsat opfylder kravene fastsat for de fire hovedområder i handlingsplanen om visumliberalisering af 16. december 2010. En effektiv og bæredygtig gennemførelse af alle benchmarkene i handlingsplanen, herunder dem på hovedområde 3 om offentlig orden og sikkerhed, er afgørende for opretholdelsen af den visumfri ordning med EU. I overensstemmelse med den reviderede mekanisme til suspension af visumfritagelsen ⁽¹⁾ kan visumfri rejse suspenderes, hvis et eller flere benchmarks ikke længere er opfyldt. Hvis der er en berettiget bekymring over opfyldelsen af konkrete benchmarks i handlingsplanen, skal Republikken Moldova fremsende oplysninger til EU efter anmodning.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2017/371 af 1. marts 2017 om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 539/2001 om fastlæggelse af listen over de tredjelande, hvis statsborgere skal være i besiddelse af visum ved passage af de ydre grænser, og listen over de tredjelande, hvis statsborgere er fritaget for dette krav (revision af suspensionsmekanismen) (EUT L 61 af 8.3.2017, s. 1).

Parterne skal desuden tage behørigt hensyn til anbefalingerne fremsat på baggrund af peerevalueringsmissionerne i 2015 og 2016, der havde til formål at vurdere retssystemet, korruptionsbekæmpelsen og hvidvaskningen af penge i Republikken Moldova. Republikken Moldova forpligter sig i denne forbindelse til at følge disse anbefalinger, de andre EU-anbefalinger samt andre anbefalinger fremsat af internationale organisationer i forbindelse med udarbejdelsen af politikdokumentet om korruptionsbekæmpelse efter 2016 og udarbejdelsen af politikdokumenterne om retssystemet og bekæmpelse af hvidvaskning af penge efter 2017.

Parterne vil derudover samarbejde på følgende områder:

Beskyttelse af personoplysninger

Prioriteter på mellemlang sigt

- Fortsætte tilnærmelsen af de nationale retlige rammer for beskyttelse af personoplysninger til EU-retten med særlig fokus på Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 ⁽¹⁾ og direktiv (EU) 2016/680 ⁽²⁾
- Fortsætte gennemførelsen af de retlige rammer for beskyttelse af personoplysninger i alle sektorer for at sikre et højt beskyttelsesniveau for personoplysninger i overensstemmelse med europæiske instrumenter og standarder
- Vedblive med at styrke kapacitetsopbygningen af det nationale center for beskyttelse af personoplysninger.

Bekæmpelse af organiseret kriminalitet

Prioriteter på kort sigt

- Definere og klart afgrænse de politimæssige kompetencer og beføjelser, der er behov for i forbindelse med indsamling af efterretninger og indsamling og brug af (retsmedicinsk) bevismateriale
- Udvikle og effektivt forbedre et økonomisk efterforskningsystem med fokus på efterforskning, beslaglæggelse og konfiskation af aktiver, der stammer fra organiseret kriminalitet
- Hvert år offentliggøre en aktivitetsrapport for den særlige anklager med ansvar for bekæmpelse af organiseret kriminalitet.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Yderligere gennemføre og styrke konceptet efterretningsbaseret politiarbejde på hele området, hvilket forudsætter et veludviklet system til analyse og styring af risici og trusler (den metode, som Europol anvender i forbindelse med SOCTA)
- Klart beskrive redskaberne (herunder særlige efterforskningsmidler, når de skal anvendes) og de betingelser, som de kan anvendes på i en efterforskning.

Politireform

Prioriteter på kort sigt

- Afslutte etableringen af en ansvarlig, pålidelig og effektiv politiorganisation integreret i indenrigsministeriet. Ministeriets politiske lederskab vil blive begrænset til at fastlægge politiets strategiske prioriteter og generelle strategier. Det vil ikke være muligt at udstede et påbud (hverken positivt eller negativt) vedrørende politiets operationelle aktiviteter
- Indføre nærpolti og sikre, at borgerne let kan henvende sig til politiet med oplysninger
- Styrke ansvarligheden og sikre, at der ikke er upassende påvirkning af politiet.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (generel forordning om databeskyttelse) (EUT L 119 af 4.5.2016, s. 1).

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/680 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med kompetente myndigheders behandling af personoplysninger med henblik på at forebygge, efterforske, afsløre eller retsforfølge strafbare handlinger eller fuldbyrde strafferetlige sanktioner og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af Rådets rammeafgørelse 2008/977/RIA (EUT L 119 af 4.5.2016, s. 89).

Prioriteter på mellemlang sigt

- Gennemføre strategien for offentlig orden og sikkerhed, herunder for så vidt angår offentlig orden og crowd management
- Fortsætte gennemførelsen af strategien for udvikling af politiet 2016-2020 med særlig fokus på modernisering af politiets a) forvaltning af menneskelige ressourcer, b) forvaltningsteknikker og c) operationelle kapacitet (respekt for grundlæggende menneskerettigheder i forbindelse med behandlingen af personer, der er tilbageholdt af politiet, udvikling af et godt forhold til offentligheden, opdatering af politiets IKT-miljø, øget kapacitet til at foretage gerningsstedsundersøgelser og videreudvikling af strategien for bekæmpelse af korruption)
- Vedtage en udviklingsstrategi for gendarmeriet og sikre fremskridt i gennemførelsen af strategien
- Etablere et effektivt vidnebeskyttelsessystem (særlig enhed) og give vidner de nødvendige garantier for beskyttelse mod intimidering og fysiske trusler
- Fremme en kultur af integritet og etiske værdier i hele indenrigsministeriet og politiet. Udvikle adfældsregler og -standarder for at forebygge og træffe effektive sanktioner over for politiforseelser. Udvikle værktøjer til vurdering af effektiviteten og virkningen af politiets aktiviteter
- Oprette et fælles center for uddannelse inden for retshåndhævelse (JLETC) for at sikre en tilstrækkelig grundlæggende og specialiseret efteruddannelse, herunder højt specialiseret uddannelse, når der er behov herfor. På grundlag af samarbejdsordningen mellem Republikken Moldova og Cepol fra 2012 vil JLETC etablere en tæt operationel forbindelse med Cepol
- Forbedre betingelserne for varetægtsfængsling i politiet
- På grundlag af bedste praksis i EU sikre, at der findes en uafhængig polititilsynsmekanisme, som skal overvåge politiets generelle arbejde, og hvordan alle embedsmænd med politibeføjelser udfører deres politimæssige opgaver
- Øge politiets evne til hurtig reaktion.

Politisamarbejde og databaserPrioriteter på kort sigt

- Videreudvikle den automatiserede, centraliserede database til både efterforskning og retsforfølgelse (nationalt elektronisk sagsstyringssystem) med henblik på at undgå risiko for overlappende kriminalsager og problemer med at matche sager, der ofte har bred geografisk eller endog international rækkevidde. Et sådant system bør ideelt set dække alle facetter af efterforsknings- og retsforfølgelseskæden, herunder information om inddrivelse af aktiver, infrysning og konfiskation
- Yderligere forbedre det nationale statistiske instrument til måling af kriminalitetsraten og opklaringsprocenten. Det bør anvendes effektivt som et forvaltningsværktøj i forbindelse med udviklingen af nye politiske prioriteter.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre, at de centrale enheder for det internationale politisamarbejde (den nationale Europolenhed og INTERPOL's nationale centralbureau (NCB)) har adgang til relevante nationale og internationale databaser via en enkelt administrativ struktur (et enkelt kontaktpunkt — SPOC)
- Intensivere samarbejdet og udvekslingen af oplysninger mellem Republikken Moldova og Europol (kvalitativt og kvantitativt) i grænseoverskridende straffesager
- Udarbejde en strategisk analyse af kriminalitetsfænomener, både på globalt plan og på sektorplan, og dele den med de kompetente retshåndhævende myndigheder og Europol
- Udarbejde flerårige handlingsplaner, som fastlægger de retshåndhævende myndigheders operationelle prioriteter, på grundlag af EU-trusselsvurderingen af grov og organiseret kriminalitet
- Styrke udvekslingen af oplysninger med EU og dets medlemsstater om terrorisme, illegal migration, hvidvaskning af penge og finansielle spørgsmål.

Bekæmpelse af ulovlige narkotika

Prioriteter på kort sigt

- Deltage i det europæiske informationsnet for narkotika og narkotikamisbrug (Reitox) under Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug (EMCDDA) og i relevante ekspertmøder organiseret af EMCDDA inden for det disponible budgets grænser
- Gennemføre en klar fordeling af opgaver og koordinering mellem myndigheder med kompetence inden for begrænsning af narkotikaefterspørgslen samt mellem myndigheder, der er involveret i begrænsning af narkotikaudbuddet.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Udvide koordineringen til alle aspekter af narkotikapolitikken, herunder sociale- og folkesundhedsmæssige aspekter, håndhævelsesforanstaltninger, internationalt samarbejde og ungdomspolitik
- Vedtage og gennemføre handlingsplanen for 2017-2018 om gennemførelse af den nationale strategi for bekæmpelse af narkotika for årene 2011-2018.

Menneskehandel

- Vedtage den nationale strategi for forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel for årene 2017-2022, der også omfatter det nationale henvisningssystem
- Strømline informationsstrømmen yderligere ved at forbedre kommunikationen og samarbejdet mellem Europol og de nationale tværfaglige retshåndhævende enheder i Republikken Moldova og mellem disse enheder indbyrdes
- Sikre kapacitetsopbygningen i retshåndhævende instanser for at sikre samarbejdet med EU-agenturer om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel.

Bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn

- Styrke den relevante efterforskningsenheds kapacitet til at identificere børn, der er ofre for seksuelt misbrug, navnlig børnepornografi
- Etablere strukturer med henblik på at foretage en individuel vurdering af det enkelte barn, der er offer for seksuelt misbrug, for at tilrettelægge den specifikke bistand og støtte
- Udpege en særlig repræsentant for børn, der er ofre for seksuelt misbrug, når indehaverne af forældremyndigheden er udelukket fra at repræsentere barnet som følge af en interessekonflikt, eller når barnet er uledsaget eller adskilt fra familien
- Tilvejebringe passende foranstaltninger og programmer til håndtering af den individuelle risiko, der er knyttet til alle lovovertrædere, som er blevet dømt for seksuelt misbrug eller udnyttelse af børn.

Bekæmpelse af cyberkriminalitet

Prioriteter på kort sigt

- Styrke samarbejdet med Europols EC3.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Investere i kapacitetsopbygning (herunder af strafferetlige myndigheder), knowhow og specialisering inden for bekæmpelse af cyberkriminalitet (målrettet bekæmpelse af cyberkriminalitet, retsvæsenets og politiets bilaterale programmer)
- Styrke samarbejdet om bekæmpelse af cyberkriminalitet og seksuel udnyttelse af børn ved at tilpasse prioriteter og strømline kommunikation

- Undersøge mulighederne for at samarbejde specifikt om beskyttelsen af kritisk infrastruktur som beskrevet i Rådets direktiv 2008/114/EF ⁽¹⁾ ved også at tage hensyn til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/1148 ⁽²⁾, samt sammenhængen med bekæmpelse af hybride trusler på grundlag af EU's og andre donoreres tidligere cyberrobusthedsbistandsprogrammer
- Øge samarbejdet for at styrke modstandsdygtigheden og beredskabet over for cyberkriminalitet: lette udviklingen af en national strategi for cybersikkerhed for perioden efter 2020 på grundlag af en multiinteressenttilgang, oprette en national IT-beredskabsenhed (CERT), fremme etablering af passende koordinationsrammer og -strukturer blandt offentlige enheder og med den private sektor
- Samarbejde om at sikre gennemførelsen af OSCE's tillidsskabende foranstaltninger inden for cybersikkerhed, der har til formål at øge gennemsigtigheden og samarbejdet på regionale og subregionale niveauer
- Gennemføre Budapestkonventionen, navnlig for så vidt angår retsplejereglerne vedrørende interne efterforskninger, offentlig-privat samarbejde og internationalt samarbejde.

Forebyggelse og bekæmpelse af korruption og interessekonflikter

Prioriteter på kort sigt

- Gennemføre loven om integritet
- Gennemføre lovgivning, der kræver, at alle relevante embedsmænd fremlægger en erklæring om de aktiver, som de og deres relevante nære pårørende besidder, og rapporterer om potentielle interessekonflikter i tilknytning til deres egne eller deres nære pårørendes personlige interesser, og sikre en effektiv gennemførelse af håndhævelsesproceduren. Den nationale integritetsmyndighed (NIA) bør vurdere korrektheden af indholdet af formueerklæringerne/potentielle interessekonflikter, og det nationale center for korruptionsbekæmpelse (NAC) bør foretage den tilknyttede efterforskning. Vurderingerne bør prioriteres tilstrækkeligt med primær fokus på erklæringer på højt niveau, herunder fra dommere og anklagere
- Sikre en tilstrækkelig opfølgning på mistænkelige erklæringer og systematisk anvende sanktioner (bøder, disciplinære foranstaltninger og andre foranstaltninger) i tilfælde af falske erklæringer, sene erklæringer og manglende afgivelse af formueerklæring. Bevisbyrden for midlernes eller aktivernes oprindelse skal påhvile embedsmanden. Fortsat offentliggøre formueerklæringer
- Sikre en gradvis overgang til indgivelse af erklæringer online
- Sikre, at NIA fungerer fuldt ud
- Udvikle gennemsigtige mekanismer for meritbaseret og professionel udnævnelse af integritetsrådet og af NIA's forvaltnings- og integritetsinspektører for at sikre, at NIA er uafhængig og ikke udsættes for politisk indblanding. Sikre, at NIA har adgang til de nødvendige registre, herunder statslige og private registreringer, for at sikre en effektiv kontrol af formueforhold og personlige interesser
- Sikre repræsentation af civilsamfundet i integritetsrådet
- Vedtage loven om forholdsmæssige og afskrækkende sanktioner for korruption og hvidvaskning af penge
- Påbegynde en effektiv gennemførelse af den nye strategi for integritet og bekæmpelse af korruption som et strategisk instrument, der skal forebygge og reducere korruption i overensstemmelse med EU's værdier og standarder. Styrke kapaciteten i den overvågningsgruppe, der skal evaluere gennemførelsen af den nationale strategi for integritet og bekæmpelse af korruption, i tæt samarbejde med parlamentet, regeringen, retsvæsenet, den private sektor og civilsamfundet
- Sikre et effektivt samarbejde med og bistand til de relevante EU-institutioner og -organer, herunder Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF), ved kontrol og inspektion på stedet i forbindelse med forvaltning af og kontrol med EU-midler, der skal gives i overensstemmelse med de gældende regler og procedurer.

⁽¹⁾ Rådets direktiv 2008/114/EF af 8. december 2008 om indkredsning og udpegning af europæisk kritisk infrastruktur og vurdering af behovet for at beskytte den bedre (EUT L 345 af 23.12.2008, s. 75).

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/1148 af 6. juli 2016 om foranstaltninger, der skal sikre et højt fælles sikkerhedsniveau for net- og informationssystemer i hele Unionen (EUT L 194 af 19.7.2016, s. 1).

Prioriteter på mellemlang sigt

- Forbedre mekanismen for koordinering af og samarbejde om bekæmpelsen af korruption mellem agenturer til bekæmpelse af korruption såsom NAC, NIA, den offentlige anklagemyndighed, indenrigsministeriets tjeneste til national beskyttelse mod og bekæmpelse af korruption samt efterretnings- og sikkerhedstjenesten
- Etablere en effektiv mekanisme til koordinering af bekæmpelse af korruption, hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme i den offentlige forvaltning på regeringsniveau
- Styrke NAC's rolle i bekæmpelsen af korruption for at skabe konkrete resultater. Sikre, at NAC har tilstrækkelige finansielle midler og personale, klare ansvarsområder, tilstrækkelige kompetencer og den nødvendige autonomi, og at NAC beskyttes mod ubehørig politisk indflydelse og samarbejder godt med andre retshåndhævende instanser involveret i korruptionsbekæmpelse, navnlig anklagemyndigheden for korruptionsbekæmpelse
- Fortsat udbrede kendskabet til forskellige former for og typer af korruption og til metoder til forebyggelse heraf. Der bør gennemføres oplysningskampagner med jævne mellemrum. Kommunikationsværktøjer og -strategier vil blive tilpasset den pågældende målgruppe, og deres virkninger vil blive evalueret med jævne mellemrum
- Forbedre systemet for efterforskning og retsforfølgning af højtstående embedsmænd i korruptionssager og sikre åbenhed og upartiskhed i retssager, bl.a. ved at skabe forudsætninger for åben mediedækning. I denne forbindelse bør anklagemyndigheden for korruptionsbekæmpelse fokusere på korruption på højt niveau og styrke sin kapacitet til at bekæmpe korruption på højt niveau
- Opnå mere håndgribelige resultater inden for korruptionsbekæmpelse ved at forbedre myndighedernes resultater inden for korruptionsbekæmpelse gennem mere effektive sanktioner og reelle domme, navnlig for højtstående embedsmænd
- Ændre lovgivningen med henblik på at indsnævre anklagemyndigheden for korruptionsbekæmpelses mandat til korruption på højt niveau og overføre andre korruptionssager, der har været efterforsket af NAC, til almindelige anklagere
- Udvikle og forbedre en overordnet og sammenhængende lovgivningsramme til fremme af integritet i den offentlige sektor
- Efterforske banksvindel grundigt henblik på at få de omdirigerede midler tilbage og jævnligt rapportere om fremskridt i efterforskningen på en gennemsigtig måde
- Dele de vigtigste resultater af den igangværende Krollefterforskning i anden fase med EU på de betingelser, der er aftalt med Kroll, uden at bringe yderligere efterforskning og inddrivelsen af aktiver i fare
- Sikre, at e-integritetssystemet er kompatibelt med alle de statslige og private registreringer, der er nødvendige for at sikre en effektiv kontrol af formueforhold og personlige interesser
- Videreføre gennemførelsen af ordningen med NAC's vurdering af institutionel integritet og offentlige institutioners korruptionsrisikostyring.

*Bekæmpelse af hvidvaskning af penge, finansiering af terrorisme og økonomisk kriminalitet*Prioriteter på kort sigt

- Tilpasse lovgivningen til det fjerde direktiv om hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme
- Øge den finansielle efterretningsenheds tekniske og operationelle kapacitet med henblik på at gennemføre alle opgaver på AML/CFT-området effektivt, navnlig for at styrke den finansielle efterretning
- Den finansielle efterretningsenhed bør i stigende grad og proaktivt efterforske påstande om hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme, i første omgang med fokus på de indberetningspligtige organer, som systematisk indberetter mistænkelige transaktioner, og som bør sanktioneres i tilfælde af manglende indberetning
- Styrke den forebyggende indefrysningsordning ved at give relevante indberetningsenheder beføjelser til at suspendere mistænkelige finansielle transaktioner
- Etablere en national tjeneste for inddrivelse af aktiver, som gennem et styrket samarbejde fremmer den hurtigst mulige sporing af aktiver, der stammer fra kriminalitet, på EU-plan.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Gennemføre en overordnet politik/strategi for økonomisk kriminalitet og økonomisk efterforskning, der omfatter alle relevante myndigheder, herunder anklagemyndigheden, med henblik på at fremskynde komplekse og langvarige efterforskninger inden for økonomisk kriminalitet. Integrere et koncept med sideløbende økonomisk efterforskning og efterretningsbaseret politiarbejde i strategien, således at der kan iværksættes proaktive håndhævelsesforanstaltninger på grundlag af dataanalyse
- Forbedre og gennemføre en solid lovgivningsramme for bekæmpelse af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme, som er i overensstemmelse med FN's Sikkerhedsråds resolutioner og FATF's anbefalinger og med resultaterne af de gensidige evalueringer inden for rammerne af Moneyval
- Gennemføre en solid og ambitiøs lovgivning om beslaglæggelse og konfiskation af aktiver, der er mere vidtrækkende end de fastsatte minimumsstandarder på EU-plan og således f.eks. også inkluderer bestemmelser om ikkedomsbaseret (eller civil) konfiskation
- Forbedre det operationelle samarbejde om konfiskation, inddrivelse af aktiver og forvaltning af aktiver gennem en effektiv kommunikation og udveksling af bedste praksis mellem Republikken Moldovas kontor for inddrivelse af aktiver og EU
- Forbedre det operationelle samarbejde mellem finansielle efterretnings-, politi-, finansielle tilsyns-, skatte- og toldtjenester og -enheder via interoperabilitet og udveksling af oplysninger (f.eks. på grundlag af skræddersyede aftaler om udveksling af oplysninger). Forbindelsesofficerer mellem tjenester bør udpeges med henblik på at lette det operationelle samarbejde. Midlertidig personaleudveksling i uddannelsesøjemed bør overvejes
- I samarbejde med det fælles center for uddannelse inden for retshåndhævelse (jf. ovenfor) fastlægge et uddannelsesprogram med en klar akkrediteringsproces for efterforskere og analytikere af økonomisk kriminalitet og gøre det muligt og tilskynde kolleger på andre områder til at deltage i uddannelseskurser om økonomisk efterforskning. Vigtigheden af økonomisk efterforskning bør afspejles i uddannelsen af efterforskere, anklagere og dommere
- Udarbejde en vejledning og retningslinjer til de indberetningspligtige organer, som systematisk indberetter mistænkelige transaktioner, for at forbedre effektiviteten af gennemførelsen af den nationale lovgivning om bekæmpelse af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme.

*Samarbejde om migration, asyl og grænseforvaltning**Migration og asyl*Prioriteter på kort sigt

- Fortsætte gennemførelsen af tilbagetagelsesaftalen mellem EU og Republikken Moldova og foranstaltningerne til støtte for reintegrationen af Republikken Moldovas statsborgere
- Fortsat informere om og præcisere rettigheder og forpligtelser i forbindelse med visumfri rejse, herunder informere om regler for adgang til EU-arbejdsmarkedet (herunder gennem EU's indvandningsportal), om EU's ramme for lovlig migration (direktiverne om indrejse- og opholdsbetingelser for visse kategorier tredjelandstatsborgere) og om sanktioner for ethvert misbrug af rettigheder under den visumfrie ordning samt om rettigheder og pligter i henhold til EU-medlemsstaternes sundhedssystemer
- Fortsætte udviklingen af det praktiske samarbejde inden for rammerne af mobilitetspartnerskabet mellem EU og Republikken Moldova.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Fremme og forbedre samarbejdet inden for rammerne af mobilitetspartnerskabet mellem EU og Republikken Moldova gennem EU-medlemsstaternes aktive deltagelse med særlig fokus på migration og udvikling
- Styrke den eksisterende infrastruktur (herunder asylcentre) og bemanningen af ansvarlige organer for at sikre effektiv tilbagesendelse af tredjelandstatsborgere, der opholder sig ulovligt på og/eller rejser ulovligt gennem Republikken Moldovas område, sikre respekt for menneskerettighederne for administrativt frihedsberøvede indvandrere
- Fortsætte med at styrke den nuværende ramme for integration gennem integrationscentre

- Styrke migrations- og asylkontoret som den centrale aktør, der varetager registreringen og forvaltningen af migrationsstrømme, ved at: 1) styrke den retlige ramme, modtagelsesforholdene og dokumentationskravene til udlændinge, 2) hjælpe de regionale enheder med at bekæmpe udlændinges ulovlige ophold og med at tælle antallet af udlændinge, 3) forbedre infrastrukturen og tildele de nødvendige finansielle og menneskelige ressourcer
- Vedblive med at styrke systemet for indsamling og analyse af data om migrationsstrømme og asyl ved at ajourføre den udvidede migrationsprofil og fortsat udarbejde evaluerings- og risikoanalyserapporter om migration og asyl
- Fortsætte den effektive gennemførelse af asyllovgivningen, der sikrer en solid ramme for beskyttelse af personer med behov for international beskyttelse, og styrke indkvarteringscentrets infrastruktur
- Uddanne embedsmænd, ansatte ved de moldoviske immigrationsmyndigheder og dommere i asyl- og migrations-spørgsmål
- Anvende en integreret tilgang til diasporaspørgsmålet og styrke de nationale og lokale myndigheders kapacitet på dette område
- Udvikle mere effektive metoder til at fremme cirkulær migration.

Grænseforvaltning

Prioriteter på kort sigt

- Styrke grænseforvaltningen yderligere, opretholde en grænsekontrol og grænseovervågning af høj kvalitet og udvide og opgradere stationære og mobile videoovervågningsfaciliteter
- Styrke den fælles grænseforvaltning ved grænsen mellem EU og Republikken Moldova, blandt andet gennem fælles grænsekontrol og udveksling af oplysninger (herunder før ankomst).

Prioriteter på mellemlang sigt

- Vedblive med at levere tilstrækkelig infrastruktur, teknisk udstyr, IT-systemer samt finansielle og menneskelige ressourcer i overensstemmelse med Republikken Moldovas strategi og handlingsplan for integreret grænseforvaltning
- Fortsat styrke samarbejdet om grænseforvaltning med Det Europæiske Agentur for Grænse- og Kystbevogtning (Frontex)
- Styrke grænsekoordinationssystemet på nationalt plan
- Ajourføre situationsbilledet på nationalt og lokalt plan ved at styrke risikoanalysen, informationsanalysen og udvekslingen af oplysninger med nationale og internationale partnere.

Retligt samarbejde

Prioriteter på mellemlang sigt

- Intensivere samarbejdet mellem Republikken Moldova og Eurojust (kvalitativt og kvantitativt) i grænseoverskridende straffesager
- Fortsat styrke samarbejdet på det civil- og handelsretlige område yderligere ved at:
 - = tiltræde og gennemføre multilaterale konventioner om civilretligt samarbejde, navnlig konventionen af 1970 om bevisoptagelse i udlandet i sager om civile eller kommercielle spørgsmål
 - = tiltræde og gennemføre multilaterale konventioner om beskyttelse af børn, især konventionerne under Haagerkonferencen om International Privatret på det familieretlige område
 - = forberede tiltrædelsen og gennemførelsen af konventionen af 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældres ansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn, især ved at vurdere nationale kapaciteter og ressourcer

- Styrke det retlige samarbejde i straffesager ved at tiltræde og gennemføre de relevante konventioner, navnlig Europarådets konventioner.

2.5. Handel og handelsrelaterede anliggender (DCFTA)

Det vidtgående og brede frihandelsområde er en vigtig del af associeringsaftalen. Det forventes derfor, at gennemførelsen af denne del, der er indeholdt i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i associeringsaftalen, vil blive prioriteret på et niveau, der svarer til dens betydning i den samlede associeringsaftale og for forbindelserne mellem EU og Republikken Moldova.

Handel med varer

Parterne vil samarbejde om at gennemføre bestemmelserne om markedsadgang for varer, herunder energi, navnlig via fælles samråd, for at:

Prioriteter på kort sigt

- Foretage yderligere forbedringer inden for handelsbalancestatistik, så parterne fortsat anvender mekanismen til modvirkning af omgåelse korrekt
- Samarbejde om gennemførelsen af køreplanen for forbedring af Republikken Moldovas konkurrenceevne
- Udveksle oplysninger om markedsadgangsrelateret udvikling i Republikken Moldova og om landets politik vedrørende markedsadgang
- Gennemføre foranstaltninger med henblik på at forbedre erhvervs klimaet for erhvervsdrivende inden for handel.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Øge Republikken Moldovas eksportkapacitet, herunder ved at lancere en række ordninger for virksomhedsspecifik finansiel og ikkefinansiel støtte (tilskud) til fremme af eksport
- Styrke samarbejdet mellem EU og Republikken Moldova i forbindelse med forberedelsen og gennemførelsen af lovgivning, som er påkrævet for at gennemføre DCFTA-bestemmelserne
- Afskaffe told på varer med oprindelse i EU i overensstemmelse med bilag XV-D til associeringsaftalen
- Sikre overholdelsen af handelsrelaterede energibestemmelser
- Gennemføre eksportelementerne for 2018-2020 i den nationale strategi for tiltrækning af investeringer og eksportfremme for 2016-2020, herunder en midtvejsevaluering af denne strategi i 2018.

Tekniske forskrifter, standardisering og tilhørende infrastruktur

Parterne vil samarbejde om at opnå overholdelse af EU's tekniske forskrifter, standardisering, metrologi, akkreditering, overensstemmelsesvurderingsprocedurer og markedsovervågningssystemet som omhandlet i associeringsaftalen, og mere specifikt i DCFTA-delen.

Forberedelserne vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Udveksle oplysninger om opfyldelsen af forpligtelserne til at tilnærme den nationale lovgivning til EU-retten, jf. de relevante bilag til aftalen, og om håndhævelsen af lovgivningen
- Styrke de relevante statslige organers, institutioners og agenturers administrative kapacitet.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Udvikle og modernisere infrastrukturen i forbindelse med forvaltningen af tekniske forskrifter, standardisering, metrologi, akkreditering, overensstemmelsesvurderingsprocedurer og markedsovervågningssystemet, herunder oprettelse af et nationalt informationssystem
- Forbedre samarbejdet med EU-organisationer såsom CEN, Cenelec, ETSI, Euramet, EA og Welmec
- Udveksle oplysninger om andre relevante aspekter af Republikken Moldovas planer vedrørende tekniske handelshindringer og de gældende tidsfrister
- Udforme og gennemføre en dybdegående oplysnings-, rådgivnings- og høringskampagne/-foranstaltning for at hjælpe Republikken Moldovas erhvervsliv med at få en større forståelse af EU's produktregler og krav til markedsføring af produkter i samarbejde med den private sektors repræsentative organisationer i Republikken Moldova
- Samarbejde om forberedelsen af aftalen om overensstemmelsesvurdering og godkendelse af industrivarer (AOG).

Sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger (SPS-foranstaltninger)

Parterne vil samarbejde om at bringe Republikken Moldovas sundheds- og plantesundhedsmæssige standarder for fødevarer og foder, plantesundhed og dyresundhed og velfærdslovgivning og -praksis i bedre overensstemmelse med EU's, jf. de relevante bilag til associeringsaftalen. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Forenkle import-/eksportcertificeringen af landbrugsfødevarer
- Udvikle og gennemføre fødevarestrategien for 2017-2022
- Styrke samarbejdet mellem det nationale fødevarer sikkerhedsagentur og Landbrugsministeriet for at forberede, vedtage og gennemføre lovgivningsmæssige reformer på SPS-området
- Styrke den administrative kapacitet ved at uddanne personale i de ansvarlige statslige og udøvende organer og instanser i at udarbejde og gennemføre lovgivning i overensstemmelse med EU-retten
- Tilrettelægge oplysningskampagner sammen med relevante instanser, virksomheder og NGO'er om krav, der skal være opfyldt for at få adgang til EU's marked, og sammen med civilsamfundet om forbrugeraspekter ved fødevarer- og fodersikkerhed
- Opnå internationalt anerkendt akkreditering af alle laboratorier involveret i officielle kontroller for at opfylde SPS-eksportkrav og styrke dyre-, plantesundheds- og fødevarer sikkerheden på Republikken Moldovas interne marked.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Omorganisere og udvikle det nationale fødevarer sikkerhedsagents kapacitet på grundlag af bestemmelserne i den kommende nye fødevarestrategi for 2017-2022
- Fuldføre gennemførelsen af Republikken Moldovas eksisterende strategi for fødevarer sikkerhed med særlig fokus på lovgivningskvalitet og håndhævelseskapacitet og afhjælpe eventuelle konstaterede mangler
- Tilnærme nationale love til EU-retten, jf. de relevante bilag til aftalen, og sikre deres effektive gennemførelse og håndhævelse
- Forbedre infrastruktur og tilknyttet kapacitet, der er nødvendig for at gennemføre lovgivningen, navnlig vedrørende dyresundhed, plantesundhed, fødevarer sikkerhedslaboratorier og grænsekontrolsteder, i overensstemmelse med EU's krav
- Afslutte oprettelsen af et system for tidlig varsling til sikring af fødevarer og foder, dyresundhed og plantesundhed.

Told og handelslettelser

Parterne vil samarbejde om at bringe Republikken Moldovas lovgivning i overensstemmelse med EU-retten, EU's retningslinjer på toldområdet og de internationale standarder, der er opstillet og defineret i kapitel 5 og de relevante bilag til associeringsaftalen. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Tilpasse Republikken Moldovas lovgivning til Den Europæiske Unions toldkodeks
- Fortsætte gennemførelsen af de strategiske rammer for tolsamarbejdet
- Vedblive med at modernisere toldvæsenet og dets infrastruktur og med at tilrettelægge personaleuddannelse, navnlig for at styrke en serviceorienteret kultur uden korruption i Republikken Moldova
- Udarbejde en køreplan for Republikken Moldovas tiltrædelse af konventionen om en fælles forsendelsesprocedure og oprette en projektgruppe
- Styrke foranstaltningerne til bekæmpelse af svig og til at forhindre ulovlig handel, herunder med afgiftsbelagte varer, navnlig gennem udvidet samarbejde i overensstemmelse med protokollen om gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål
- Sikre en effektiv håndhævelse af Republikken Moldovas lovgivning om beskyttelse af geografiske betegnelser og intellektuelle ejendomsrettigheder og sikre passende uddannelse af toldembedsmænd på dette område.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Udarbejde bestemmelser til gennemførelse af den nye toldkodeks
- Tilpasse Republikken Moldovas system vedrørende autoriserede økonomiske operatører til EU's tilsvarende system med mulighed for gensidig anerkendelse
- Tilpasse lovgivningen og fastlægge betingelserne for Republikken Moldovas tiltrædelse af konventionen om en fælles forsendelsesprocedure
- Fortsætte med at forenkle og modernisere toldprocedurerne og sikre en effektiv gennemførelse heraf
- Samarbejde om risikobaseret toldkontrol og udveksling af relevante oplysninger, som bidrager til bedre risikostyring og sikkerhed i forsyningskæderne, lettelse af lovlig samhandel og sikkerhed ved varer, der importeres, eksporteres eller er i transit
- Fremskynde procedurerne for hurtig overgang til og gennemførelse af WHO's rammekonvention om tobakskontrol for at udrydde den ulovlige handel med tobaksvarer.

Oprindelsesregler

Parterne vil samarbejde om at gennemføre de oprindelsesregler, der er fastsat i protokollen til associeringsaftalen, og som følger af Republikken Moldovas tiltrædelse af den regionale konvention om pan-Euro-Middelhavsregler for præferenceoprindelse. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Drøfte og eventuelt revidere de procedurer, som Republikken Moldovas toldvæsen i øjeblikket benytter til certificering og verificering af varers oprindelse.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Bistå Republikken Moldova med at opfylde landets forpligtelser, der følger af tiltrædelsen af konventionen
- Tilbyde Republikken Moldovas toldvæsen uddannelse i certificering og verificering af præferenceoprindelse.

Etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel

Parterne vil fortsætte dialogen om etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel i henhold til de relevante bestemmelser i associeringsaftalen. De vil gennemføre de tilsagn, der er givet på området for tjenesteydelser, jf. de relevante bilag til associeringsaftalen. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Sikre uddannelse og tilstrækkelig administrativ kapacitet til at håndtere tilnærmelsen af lovgivningen
- Sikre regelmæssig udveksling af oplysninger om planlagt eller igangværende lovgivningsarbejde på områder, der er udvalgt til tilnærmelse, og føre dialog med henblik herpå
- Sikre, at den retlige ramme for tjenesteydelser og etablering i Republikken Moldova afspejler rettighederne og forpligtelserne og sikrer en effektiv gennemførelse af forpligtelserne vedrørende markedsadgang i henhold til DCFTA.

Løbende betalinger og kapitalbevægelser

Parterne vil fortsætte dialogen om kapitalbevægelser og betalinger, navnlig med henblik på at overvåge overholdelsen af alle eksisterende forpligtelser i associeringsaftalen.

Offentligt udbud

Parterne vil samarbejde om Republikken Moldovas gennemførelse af kapitlet om offentlige udbud i associeringsaftalen og de tilhørende reformer. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Koordinere harmoniseringen af den retlige og institutionelle ramme for offentlige udbud i Republikken Moldova med Europa-Kommissionen
- Give præcise og rettidige oplysninger om udviklingen i Republikken Moldovas lovgivning, især hvad angår planlagt lovgivningsarbejde, der berører politik for offentlige udbud og håndhævelse, og om udviklingen i den institutionelle struktur
- Fortsætte gennemførelsen af Republikken Moldovas strategi for offentlige udbud og således sikre et velfungerende, konkurrencebaseret, ansvarligt og gennemsigtigt indkøbssystem, som giver borgerne i Republikken Moldova og det internationale samfund tillid til indkøbsfunktionen
- Indføre og gennemføre lovgivning om udbud inden for forsyningsydelser, koncessioner og offentlig-private partnerskaber i overensstemmelse med den relevante EU-lovgivning
- Sikre, at den uafhængige nationale klageinstans har tilstrækkelig administrativ kapacitet til at sikre effektive klagemuligheder i overensstemmelse med den relevante EU-lovgivning
- Udvikle de fornødne kompetencer og den fornødne administrative kapacitet i de organer, der er ansvarlige for at føre tilsyn med gennemførelsen af politikken for offentlige udbud
- Tilpasse klagesystemet til EU-retten om standarder for uafhængighed, redelighed og gennemsigtighed og sikre en hurtig og kompetent behandling af klager
- Udvikle de fornødne kompetencer og den fornødne administrative kapacitet til at øge de offentlige indkøbsprocedurers effektivitet, herunder de aspekter, som kan bidrage til en intelligent, bæredygtig og inklusiv økonomisk vækst i Republikken Moldova.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Fortsætte gennemførelsen af Republikken Moldovas strategi for offentlige udbud
- Sikre den nationale reform af offentlige udbud gennem en gradvis tilpasning til den relevante og ajourførte EU-lovgivning og sikre en korrekt gennemførelse og håndhævelse af reformen

- Fastsætte indkøbsregler for offentlige virksomheder i overensstemmelse med EU's standarder og bedste praksis
- Fortsætte gennemførelsen af e-indkøb og forbedre det relevante IT-værktøjs funktionalitet
- Overveje at etablere centraliserede indkøbsorganer og sikre, at alle ordregivende myndigheder/enheder er behørigt bemandede og har de nødvendige ressourcer til at udøve deres aktiviteter.

Intellektuelle ejendomsrettigheder (IPR)

Parterne vil samarbejde om at bringe lovgivningen i Republikken Moldova i overensstemmelse med EU-retten og internationale standarder vedrørende beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder og vil sikre effektiv beskyttelse af alle IPR, herunder geografiske betegnelser, som angivet i associeringsaftalen. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Træffe foranstaltninger til at øge offentlighedens opmærksomhed på beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder og sikre effektiv dialog med rettighedshaverne
- Sikre korrekt gennemførelse og håndhævelse af national lovgivning i overensstemmelse med EU-standarder på dette område, herunder om beskyttelse af geografiske betegnelser, og udvikle overvågningsværktøjer til gennemførelse og håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder i henhold til associeringsaftalen
- Sørge for tilstrækkelig uddannelse i beskyttelse af geografiske betegnelser for embedsmænd i de relevante forvaltninger og personer i retsvæsenet.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sørge for, at begge parter rettighedshavere er sikret et passende og effektivt niveau for beskyttelse af deres intellektuelle ejendomsrettigheder, og at der er truffet passende foranstaltninger til at håndhæve disse rettigheder
- Styrke håndhævelseskapaciteten blandt de ansvarlige statslige organer og udøvende instanser, herunder Republikken Moldovas toldvæsen, og aflægge rapport om status for den administrative kapacitet med jævne mellemrum
- Sikre, at der er behørigt retlige rammer, så rettighedshavernes adgang til klage og domstolsprøvelse og effektiv gennemførelse af sanktioner er garanteret
- Konsolidere de relevante institutionelle strukturer samt det statslige organ for intellektuelle ejendomsrettigheder og rettighedshaverorganisationer og styrke samarbejdet med myndigheder, kollektive forvaltningsorganisationer og industrisammenslutninger i tredjelande
- Gennemføre standarderne i håndhævelsesdirektiv 2004/48/EF ⁽¹⁾ og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 608/2013 ⁽²⁾ af 12. juni 2013 om toldmyndighedernes håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder
- Træffe effektive foranstaltninger mod forfalskning og piratkopiering og sikre effektiv gennemførelse af retshåndhævelseslovgivningen og af sanktioner for krænkelse af intellektuelle ejendomsrettigheder på grundlag af den nationale strategi for intellektuelle ejendomsrettigheder frem til 2020 og udarbejde rapporter på grundlag af konkrete og målbare mål og data med jævne mellemrum.

Konkurrence

Parterne vil samarbejde om at gennemføre kapitlet om konkurrence i associeringsaftalen og de tilhørende reformer. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre, at Republikken Moldovas institutionelle rammer og administrative kapacitet på en upartisk måde garanterer en effektiv gennemførelse af konkurrencelovgivningen og sikrer lige vilkår for alle erhvervsdrivende

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/48/EF af 29. april 2004 om håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder (EUT L 157 af 30.4.2004, s. 45).

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 608/2013 af 12. juni 2013 om toldmyndighedernes håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 1383/2003 (EUT L 181 af 29.6.2013, s. 15).

- Styrke dialogen om erfaringerne med retshåndhævelseslovgivning på dette område samt om anden lovgivningsmæssig udvikling vedrørende konkurrence, herunder ved at tilbyde myndighederne uddannelse og ad hoc-ekspertrådgivning om den generelle håndhævelse af statsstøttereglerne.

Gennemsigtighed

Parterne vil være særlig opmærksomme på arbejde, der tager sigte på at:

Prioriteter på kort sigt

- Udvikle regeringens kommunikationsstrategi og definere centrale temaer for at målrette forvaltningens kommunikationsindsats
- Styrke regeringens kommunikationskontors strategiske planlægningskapacitet
- Drøfte bedste praksis og erfaringer med gennemsigtig politikudformning, navnlig ved at inddrage civilsamfundet i den politiske dialog
- Udveksle oplysninger og sørge for relevant uddannelse, herunder om kommunikationsmekanismer og høring af interessenter
- Arrangere seminarer og andre begivenheder for den brede offentlighed med sigte på at forklare gennemførelsen af associeringsaftalen og tilnærmelsesprocessen.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Opfylde tilsagnene om gennemsigtighed i handelsrelateret politikudformning og overveje, hvilke mekanismer det kan være påkrævet at indføre
- Forbedre den frie og nemme adgang til offentlige oplysninger i henhold til loven.

Handel og bæredygtig udvikling

Parterne vil fortsætte deres dialog om og arbejde med de emner, der er omfattet af det relevante kapitel i associeringsaftalen. Dette vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort og mellemlang sigt

- Udveksle oplysninger om gennemførelsen af den relevante nationale politikramme eller af internationale forpligtelser i forbindelse med bæredygtig udvikling
- Drøfte den effektive gennemførelse af forpligtelserne i henhold til det pågældende kapitel med henblik på inddragelse af interessenter og dialog med civilsamfundet
- Sikre, at arbejdstilsynet fortsat er i overensstemmelse med ILO's standarder og EU's principper
- Udveksle bedste praksis og relevant erfaring.

Parterne vil være opmærksomme på, at prioriteterne vedrørende fagforeningsrettigheder og grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder i afsnit 2.2 og prioriteterne i afsnit 2.6 (*Beskæftigelse, social- og arbejdsmarkedspolitik og lige muligheder*) er yderst relevante for gennemførelsen af kapitlet »Handel og bæredygtig udvikling« og derfor bør behandles i forbindelse med denne del af associeringsaftalen.

2.6. Økonomisk udvikling og markedsmuligheder

Parterne vil samarbejde om at støtte Republikken Moldova i at indføre en velfungerende markedsøkonomi og gradvist tilnærme sine politikker til EU's i overensstemmelse med de vejledende principper for makroøkonomisk stabilitet, sunde offentlige finanser, et stærkt finansielt system og en bæredygtig betalingsbalance. Dette samarbejde skal navnlig bidrage til at opfylde følgende mål:

Prioriteter på kort sigt

- Gennemføre det reformprogram, der er fastlagt sammen med Den Internationale Valutafond
- Påbegynde gennemførelsen af den makrofinansielle bistandsforanstaltning, der er aftalt med EU, når den er vedtaget.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Afslutte gennemførelsen af det reformprogram, der er fastlagt sammen med Den Internationale Valutafond
- Gennemføre den makrofinansielle bistandsforanstaltning, der er aftalt med EU, fuldt ud, når den er vedtaget
- Overvåge den makroøkonomiske udvikling, drøfte centrale politiske udfordringer og udveksle oplysninger om bedste praksis ved at styrke den regelmæssige makroøkonomiske dialog for at forbedre kvaliteten af den politiske beslutningstagning
- Vedblive med at styrke Republikken Moldovas centralbanks og den nationale finansmarkedskommissions uafhængighed, tilsynsbeføjelser og kapacitet. Udveksle EU-erfaringer med pengepolitik og valutakurspolitik og med regulerings- og tilsynspolitikker for finans- og banksektoren for at udvikle Republikken Moldovas kapaciteter på disse områder yderligere
- Forbedre bæredygtigheden og forvaltningen af de offentlige finanser ved at gennemføre finanspolitiske reformer, herunder forbedre gennemførelsen af det parlamentariske budgettilsyn
- Fortsætte med at udarbejde åbne, konkurrenceprægede og gennemsigtige privatiseringsregler og -procedurer og gennemføre dem i overensstemmelse med bedste praksis i EU.

Selskabsret, regnskabs- og revisionsvæsen samt corporate governance

Parterne vil samarbejde om at forberede Republikken Moldova på gennemførelse af EU-retten og de internationale instrumenter, der er nævnt i de relevante bilag til associeringsaftalen, og navnlig om at:

Prioriteter på kort sigt

- Tilnærme Republikken Moldovas lovgivning om regnskabs- og revisionsvæsen til EU's og internationale instrumenter, som er opført i bilag II til associeringsaftalen
- Udveksle rettidige, relevante og nøjagtige oplysninger om status for gældende lovgivning og dens overensstemmelse med EU-retten baseret på det format, parterne har aftalt, for at gennemføre EU-retten i overensstemmelse med den vedtagne tidsplan
- Udpege områder, hvor der bør tilbydes uddannelse, kapacitetsopbygning og ekspertise
- Forenkle systemet med inspektorater og forskellige tilsynsorganer for at øge effektiviteten og reducere risikoen for korrupsion med de endelige formål at forbedre erhvervs klimaet og håndhævelsen af lovgivning og standarder.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Udvikle den administrative kapacitet i de statslige institutioner i Republikken Moldova, der er involveret i gennemførelsen af selskabsret, regnskabs- og revisionsvæsen samt corporate governance
- Indlede drøftelser om oprettelse af et register over reelle ejere for virksomheder.

Beskæftigelse, social- og arbejdsmarkedspolitik og lige muligheder

Parterne vil samarbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Sikre betingelserne for en effektiv gennemførelse af beskæftigelsesstrategien for 2017-2020
- Sikre, at de grundlæggende betingelser for et effektivt arbejdstilsyn er på plads
- Vedblive med at fremme den sociale dialog, bl.a. gennem kapacitetsopbygning af arbejdsmarkedets parter.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Fortsætte den effektive gennemførelse af beskæftigelsesstrategien for 2017-2020
- Gennemføre EU-retten inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, arbejdsret og arbejdsvilkår, jf. de relevante bilag til associeringsaftalen, og navnlig for at:
 - = styrke den administrative kapacitet og håndhævelseskapaciteten inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og arbejdsret, navnlig arbejdstilsynet og relevante retslige myndigheder
 - = opbygge arbejdsmarkedets parter kapacitet (f.eks. uddannelse i EU's lovgivning og standarder om sundhed og sikkerhed og i arbejdsret)
- udvikle en strategisk tilgang til beskæftigelse, der er rettet mod flere og bedre job med ordentlige arbejdsvilkår og bedre afstemning af færdigheder og job på arbejdsmarkedet og fremmer aktiv støtte og effektiv arbejdsformidling, fremme et rummeligt arbejdsmarked og gennemføre de landeprogrammer for anstændigt arbejde, som ILO og Republikken Moldova har indgået aftale om
- Styrke kapaciteten i den forvaltning, der er ansvarlig for udvikling og gennemførelse af beskæftigelses- og socialpolitikker, navnlig arbejdsformidlinger og sociale tjenester.

Forbrugerbeskyttelse

For at forberede gennemførelsen af EU-retten og de internationale instrumenter, der er nævnt i de relevante bilag til associeringsaftalen, vil parterne samarbejde om at:

Prioriteter på kort sigt

- Revidere hele forbrugerbeskyttelseslovgivningen i Republikken Moldova vedtaget til dato i forhold til den nyligt vedtagne EU-lovgivning på dette område (jf. bilag IV til associeringsaftalen)
- Gennemføre forbrugerbeskyttelsesagenturets (CPA) flerårige institutionelle udviklingsplan
- Gennemføre det nationale fødevarer sikkerhedsagenturs (ANSA) flerårige institutionelle udviklingsplan.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Etablere og aktivere et nationalt system for effektiv kommunikation mellem nationale interessenter om og tilbagekaldelse af farlige nonfoodforbrugerprodukter
- Etablere og aktivere *et system for udveksling af oplysninger om farlige fødevarer på grundlag af et hurtigt varslingsystem for fødevarer og foder efter EU-model*
- Integre de forskellige fødevarer sikkerhedskontrolsteder (grænsekontrolsteder, plantesundheds- og dyresundheds-tjenester og det nationale center for prøvning og certificering af afgrøder og jord) i et integreret ledelsesinformationssystem (MIS)
- Videreudvikle og håndhæve risikostyringsanalyser og kontrolprocedurer for fødevarer og nonfoodprodukter
- Jævnligt vurdere CPA's flerårige institutionelle udviklingsplan og revidere den om nødvendigt
- Jævnligt vurdere ANSA's flerårige institutionelle udviklingsplan og revidere den om nødvendigt
- Yderligere tilpasse Republikken Moldovas retlige og normative SPS-ramme til EU-retten
- Styrke den administrative kapacitet til at håndhæve forbrugerbeskyttelsen i Republikken Moldova, navnlig ved at uddanne embedsmænd og andre repræsentanter for forbrugernes interesser i indarbejdelse af EU-lovgivningen i national ret og efterfølgende gennemførelse og håndhævelse heraf.

Statistikker

Parterne vil samarbejde om at bringe Republikken Moldovas lovgivning i bedre overensstemmelse med EU-retten på det statistiske område. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Godkende loven om officielle statistikker udarbejdet på grundlag af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 223/2009 af 11. marts 2009 ⁽¹⁾ om europæiske statistikker og generel lovgivning om officielle statistikker for østeuropæiske, kaukasiske og centralasiatiske lande
- Godkende NUTS-nomenklaturen i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1059/2003 ⁽²⁾ med yderligere ændringer og justeringer
- Udbrede de endelige resultater af folke- og boligtællingen (PHC) i 2014 og forbedre befolkningsstatistikkerne ved at udvide brugen af administrative datakilder
- Foretage estimater over regionalregnskaber på grundlag af SNA 1993/ESA 1995-metoden
- Sikre Republikken Moldovas nationale statistiske kontors professionelle og institutionelle uafhængighed i forbindelse med gennemførelsen af den kommende reform af den offentlige forvaltning ved at opretholde kontorets nuværende status og position i den offentlige forvaltning.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre, at det harmoniserede forbrugerprisindeks (HICP) beregnes på grundlag af EU's standarder
- Gennemføre SNA 2008/ESA 2010-metoden og genberegningen af tidsrækker for de centrale makroøkonomiske indikatorer på grundlag af den godkendte metode
- Gennemføre et kvalitetssikringssystem i officielle statistikker på grundlag af de europæiske standarder.

Beskatning

Parterne vil styrke samarbejdet om at forbedre og udvikle Republikken Moldovas skattesystem og -forvaltning på grundlag af EU's og internationale standarder. Samarbejdet vil bl.a. omfatte forberedelser til gradvist at tilnærme Republikken Moldovas lovgivning til EU-retten og de internationale instrumenter, der er nævnt i bilagene til associeringsaftalen, og navnlig arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Harmonisere skattelovgivningen i Republikken Moldova om moms og punktafgifter med de relevante EU-direktiver i henhold til bestemmelserne i bilag VI til associeringsaftalen
- Fortsat udvikle samarbejdet med OECD og med skatteforvaltningerne i EU's medlemsstater gennem udveksling af nye erfaringer og oplysninger om tendenser på beskatningsområdet.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Forbedre og forenkle skattelovgivningen
- Vedtage foranstaltninger med henblik på at sikre en retfærdig og effektiv pålæggelse og opkrævning af direkte skatter

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 223/2009 af 11. marts 2009 om europæiske statistikker og om ophævelse af forordning (EF, Euratom) nr. 1101/2008 om fremsendelse af fortrolige statistiske oplysninger til De Europæiske Fællesskabers Statistiske Kontor, Rådets forordning (EF) nr. 322/97 om EF-statistikker og Rådets afgørelse 89/382/EØF, Euratom om nedsættelse af et udvalg for De Europæiske Fællesskabers statistiske program (EUT L 87 af 31.3.2009, s. 164).

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1059/2003 af 26. maj 2003 om indførelse af en fælles nomenklatur for regionale enheder (NUTS) (EUT L 154 af 21.6.2003, s. 1).

- Tilnærme Republikken Moldovas lovgivning om moms og fritagelser for punktafgifter til EU's lovgivning i overensstemmelse med bilag VI til associeringsaftalen
- Forbedre det internationale skattesamarbejde for at styrke god forvaltningsskik på skatte- og afgiftsområdet, dvs. ved at gennemføre principperne om gennemsigtighed, informationsudveksling og loyal skattekonkurrence
- Forbedre skatteforvaltningens kapacitet ved at styrke forandringsledelsen, gennemføre den institutionelle og operationelle reform, bidrage til den europæiske integrationsproces og modernisere informationsteknologien
- Forbedre skatteforvaltningens kapacitet for at undgå ophobning af restancer, sikre effektiv skatteopkrævning og skærpe bekæmpelsen af skattesvig og skatteundgåelse
- Træffe foranstaltninger til harmonisering af politikker for bekæmpelse af svig og smugling af afgiftsbelagte varer.

Finansielle tjenesteydelser

Parterne vil samarbejde om at forberede Republikken Moldova på moderniseringen af landets finansielle regulerings- og tilsynsramme med det formål at bringe denne ramme i overensstemmelse med internationalt anerkendte reguleringsstandarder for finansielle tjenesteydelser med udgangspunkt i EU-lovgivning og internationale instrumenter, jf. de relevante bilag til associeringsaftalen, herunder aftalens afsnit IV (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde), som reference for udviklingen af et passende regelsæt for Republikken Moldova. Dette samarbejde vil omfatte følgende foranstaltninger og bidrage til at opfylde følgende mål:

Prioriteter på kort sigt

- Tage skridt til at sikre aktionærgennemsigtighed og garantere den finansielle stabilitet på forsikringsmarkedet
- Sikre, at de svindelsager, der har berørt Republikken Moldovas banksektor i 2014, gøres til genstand for en grundig, gennemsigtig og upartisk undersøgelse med henblik på at få de forsvundne midler tilbage og retsforfølge de ansvarlige
- Yderligere forbedre den retlige ramme ved at tilvejebringe de nødvendige instrumenter og foranstaltninger (f.eks. øge aktionærernes ansvar, pålægge strengere sanktioner) for at håndtere de faktorer, der førte til banksvindlen i 2014, og for at forhindre lignende svigagtige transaktioner på alle niveauer
- Gradvist udvikle og vedtage en ramme for indskudsgaranti i overensstemmelse med internationalt anerkendte standarder
- Vedtage loven om kreditinstitutter, som ikke er banker, udarbejdet af den nationale finansmarkedskommission
- Etablere kontakter og udveksle oplysninger med EU's finansielle tilsynsmyndigheder. EU vil navnlig yde den nødvendige støtte til myndighederne i Republikken Moldova i forbindelse med indgåelsen af aftaler om udveksling af oplysninger og samarbejde om finansielle tjenesteydelser med de relevante EU-regulerings- og tilsynsmyndigheder (f. eks. Den Europæiske Centralbanks og EU-medlemsstaternes myndigheder)
- Udveksle rettidige, relevante og nøjagtige oplysninger om status for gældende lovgivning i Republikken Moldova
- Udpege områder, hvor der bør tilbydes uddannelse, kapacitetsopbygning og ekspertise.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Etablere en ny regulerings- og tilsynsramme, der er i overensstemmelse med internationalt anerkendte reguleringsstandarder, herunder en ny tilsynsstrategi og nye værktøjer og instrumenter
- Indføre en omfattende ramme for forbedring af corporate governance og bankernes risikostyring
- Udvikle en makroprudentiel tilsynsramme

- Opbygge kapacitet til at gennemføre den nye lovgivning i den finansielle sektor
- Forbedre tilsynsmyndighedernes administrative kapacitet i overensstemmelse med internationalt anerkendte standarder
- Udarbejde national lovgivning om forebyggelse og bekæmpelse af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme, især ved at gennemføre EU-lovgivningen på disse områder, styrke samarbejdet med Den Finansielle Aktionsgruppe (FATF), Europarådet, navnlig Europarådets Ekspertkomité for Evaluering af Foranstaltninger til Bekæmpelse af Hvidvaskning af Penge og Finansiering af Terrorismen (Moneyval), og alle andre relevante myndigheder i EU-medlemsstaterne, og undertegne aftalememoranda mellem Republikken Moldovas finansielle efterretningsmyndigheder og EU's medlemsstater
- Udvikle samarbejdet mellem statslige myndigheder og organisationer med ansvar for at føre tilsyn med gennemførelsen af den nationale lovgivning om bekæmpelse af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme.

Industri- og virksomhedspolitik

Parterne vil samarbejde om at forbedre erhvervs klimaet og de lovgivningsmæssige rammer i Republikken Moldova for at stimulere investeringer og erhvervsaktiviteter hos alle typer virksomheder, med særlig opmærksomhed på små og mellemstore virksomheder (SMV'er), herunder mikrovirksomheder. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Gennemføre SMV-sektorudviklingsstrategien for 2012-2020 og den tilhørende handlingsplan i overensstemmelse med den nye SMV-lov, med landets reviderede køreplan til fremme af konkurrenceevnen og med den nationale strategi for tiltrækning af investeringer og eksportfremme for 2016-2020 og den tilhørende handlingsplan
- Udarbejde en industripolitik med fokus på udvikling af infrastruktur og innovation
- Gennemføre programmet for virksomheders konkurrenceevne og SMV'er (Cosme), der omfatter initiativer såsom Enterprise Europe-netværket (EEN), Erasmus for unge iværksættere og projekter vedrørende klynge samarbejde osv., ved at styrke de relevante institutionelle interessenter og interessenterne i den private sektors kapacitet i Republikken Moldova
- Gennemføre initiativer til at styrke innovationskapaciteten i overensstemmelse med det nye initiativ EU4Innovation i Det Østlige Partnerskab til fremme af udvikling af politiktiltag og incitamenter for at støtte innovative virksomheder.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Gennemføre den landespecifikke køreplan og henstillingerne i vurderingen af »Small Business Act« (SBA)
- Knytte udviklingen af SMV'er til de muligheder, der ligger i DCFTA, herunder gennem virksomheds(støtte)netværk (såsom Enterprise Europe-netværket) og klynger, og afslutte udviklingen af en særlig klyngepolitik på dette område
- Styrke erhvervs- og SMV-sammenslutningernes (herunder sektorspecifikke sammenslutningers) rolle for at styrke den offentlig-private dialog
- Gennemføre den konceptuelle lovgivningsmæssige og operationelle ramme, der stimulerer udviklingen af industriproduktion gennem modernisering og innovation som kilde til beskæftigelse, herunder gennem klynger, hvor det er økonomisk relevant, i Republikken Moldova. I denne forbindelse videreudvikle og gennemføre den nye industripolitik.

Minedrift og råstoffer

Parterne vil udveksle oplysninger om minedrift og råstoffer for at få en bedre forståelse af deres respektive strategier og politikker. Drøftelserne vil finde sted i et særligt underudvalg.

Turisme

Parterne vil samarbejde om at:

Prioriteter på mellemlang sigt

- Etablere kontakter for at styrke udviklingen af en konkurrencedygtig og bæredygtig turismeindustri og redegøre for de skridt, der skal til for at intensivere samarbejdet mellem Republikken Moldova og EU-operatører på turismeområdet
- Vedblive med at udveksle bedste praksis, viden og uddannelseserfaringer på turismeområdet.

Landbrug og udvikling af landdistrikterne

Med henblik på at samarbejde om tilnærmelsen af politikker og lovgivning til EU's fælles landbrugspolitik (CAP), herunder navnlig for at respektere tidsrammen for opfyldelse af forpligtelserne på de specifikke områder, der er fastlagt i de relevante bilag til associeringsaftalen, vil parterne samarbejde om at:

Prioriteter på kort sigt

- Gennemføre en generel lov om subsidieringsprincipper inden for landbrug og udvikling af landdistrikter og således forbedre politikgennemførelsen på dette område
- Udvikle landbrugs- og fødevarerministeriets kapacitet inden for landbrugsstatistikker og økonomisk analyse.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Udvikle og gennemføre de politiske, retlige og institutionelle rammer (herunder krav om fødevarerikkerhed, kvalitetspolitik, økologisk landbrug og handelsnormer) inden for landbrug og udvikling af landdistrikter
- Udvikle, fremme og gennemføre sektorprogrammer for specifikke delsektorer i landbruget
- Forbedre landbrugsproduktionens konkurrenceevne og diversificeringen af de økonomiske aktiviteter i landdistrikterne
- Udvikle et ajourført og gennemsigtigt matrikelregister som grundlag for overvågning af arealanvendelsen samt fremme en jordreform og konsolideringen af landbrugsbedrifter med henblik på at forbedre strukturerne i landbrugs- og fødevarersektoren og gennemføre politikker for udvikling af landbruget og landdistrikterne
- Forbedre den bæredygtige anvendelse af jord i landbrugsfødevarersektoren
- Forbedre den bæredygtige anvendelse af vandressourcer i landbrugsfødevarersektoren ved hjælp af nye teknologier
- Udvikle centrale og lokale forvaltningers kapacitet inden for politikker til udvikling af landdistrikter
- Styrke betalingsorganets kapacitet til at sikre gennemsigtighed, effektivitet og forudsigelighed i den udbetalte statsstøtte
- Reducere landbrugssektorens sårbarhed over for klimatrusler.

Informationssamfundet/den digitale økonomi og det digitale samfund

Parterne vil samarbejde om at tilpasse Moldovas digitale vilkår til EU's digitale indre marked. Dette vil skabe job, vækst og innovation i Republikken Moldova og ikke mindst være til gavn for de unge i henseende til uddannelsesmuligheder lokalt eller på afstand, og det vil fremme etableringen af virksomheder med små krav til startkapital. Parterne vil navnlig samarbejde om at støtte Republikken Moldovas gennemførelse af EU-retten, jf. de relevante bilag til associeringsaftalen, for at:

Prioriteter på kort sigt

- Styrke den nationale tilsynsmyndighed inden for elektronisk kommunikations uafhængighed og administrative kapacitet for at sikre dens evne til at træffe passende tilsynsforanstaltninger og håndhæve sine egne afgørelser og alle gældende forskrifter og for at fremme loyal konkurrence på markederne
- Gøre fremskridt med gennemførelsen af det fælles europæiske alarmnummer 112 i Republikken Moldova.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Styrke den digitale sektor ved at udveksle oplysninger og erfaringer om gennemførelsen af det digitale indre marked (DSM). Fremme tilpasningen i Republikken Moldova til EU's lovgivning, bedste praksis og normer, bl.a. inden for e-handel, databeskyttelse gennem modstandsdygtige netværk, fastlæggelse af en national strategi for cybersikkerhed, kapacitetsopbygning af nationale IT-beredskabsenheder (CERT) og fastlæggelse af en national model for udrulning af bredbånd i landdistrikterne
- Forbedre cybersikkerheden og beskyttelsen af personoplysninger i elektronisk kommunikation for at sikre tilgængeligheden og integriteten af elektroniske offentlige tjenester og øge borgernes tillid til disse tjenester.

Folkesundhed

Parterne vil samarbejde om at:

Prioriteter på kort sigt

- Fremme Republikken Moldovas aktive deltagelse i EU's sundhedsprogram for 2014-2020.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Fremme reformer af sundhedssektoren og støtte Republikken Moldova i at forberede gennemførelsen af EU's sundhedslovgivning, jf. bilagene til associeringsaftalen, især lovgivning vedrørende bekæmpelse af tobaksrygning, kvalitet og sikkerhed ved stoffer af menneskelig oprindelse (blod, væv, organer og celler) og om sundhedstrusler, herunder i overensstemmelse med Republikken Moldovas internationale forpligtelser i henhold til rammekonventionen om bekæmpelse af tobaksrygning og det internationale sundhedsregulativ
- Styrke beredskab, uddannelse og epidemiologisk overvågning af overførbare sygdomme, bl.a. gennem: 1) Republikken Moldovas deltagelse i MediPIET (Mediterranean Programme for Intervention Epidemiology Training), 2) samarbejde med Det Europæiske Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme, 3) sikring af landets ejerskab af og bæredygtigheden af nationale programmer for forebyggelse af og kontrol med HIV, tuberkulose og hepatitis, 4) styrkelse af vaccinationsprogrammer
- Sikre tiltrædelsen og efterfølgende gennemførelse af protokollen om ulovlig handel med tobaksvarer
- Styrke nationale tværsektorielle foranstaltninger til bekæmpelse af antimikrobiel resistens, bl.a. gennem styrkelse af overvågningen, en hensigtsmæssig anvendelse af antimikrobielle stoffer og infektionskontrol i sundhedsmiljøer.

Byplanlægning og byggeri

Prioriteter på mellemlang sigt

- Gennemføre loven om byplanlægning og byggeri for årene 2017-2020 gennem udvikling og vedtagelse af den afledte lovgivning (lovforslag og regeringsafgørelser) i overensstemmelse med »Moldova 2020-strategien«
- Træffe foranstaltninger til fremme af ordninger for fysisk planlægning på nationalt, regionalt og lokalt plan samt masterplaner og kommunale udviklingsplaner for at fremme en integreret regionaludviklingspolitik.

Regionaludvikling

Parterne vil inden for rammerne af regionaludviklingspolitikkerne og dialogen om regionalpolitik mellem EU og Republikken Moldova samarbejde om Republikken Moldovas indsats for at:

Prioriteter på kort sigt

- Styrke Republikken Moldovas deltagelse i EU-strategien for Donauområdet yderligere for at få gavn af udvekslingen af erfaringer og bedste praksis med deltagende regioner fra EU-medlemsstaterne
- Forbedre de institutionelle ordninger og opbygge tilstrækkelig kapacitet på nationalt, regionalt og lokalt plan til at deltage i alle grænseoverskridende samarbejdsprogrammer

- Begynde at deltage i det europæiske naboskabsinstruments grænseoverskridende samarbejdsprogrammer for 2014-2020 (fælles operationelt program for Rumænien/Republikken Moldova og fælles operationelt program for Sortehavet) og det tværnationale program for Donau. Fortsætte gennemførelsen af Det Østlige Partnerskabs program for territorielt samarbejde mellem Republikken Moldova og Ukraine.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Gennemføre Republikken Moldovas regionaludviklingsstrategi for 2016-2020 i overensstemmelse med Moldova 2020-dagsordenen på hele landets område med henblik på at støtte en mere afbalanceret vækst i landet som helhed
- Som led i målet fastlagt i Republikken Moldovas regionaludviklingsstrategi om at sikre bæredygtig økonomisk vækst i regionerne, navnlig fremme regional økonomisk specialisering og innovation, iværksætterier og en styrkelse af potentialet i byområder for konkurrencebaseret økonomisk udvikling samt promovere begrebet »intelligent specialisering« gennem fastlæggelse af forsknings- og innovationsstrategier
- Styrke de nationale, regionale og lokale institutioners institutionelle og operationelle kapacitet inden for regionaludvikling, herunder arbejde med at udvikle et effektivt system til flerniveaustyring og en klar ansvarsfordeling
- Øge inddragelsen af interessenter på regionalt og lokalt niveau og konsolidere partnerskabet mellem alle de parter, der er involveret i regionaludvikling
- Styrke Republikken Moldovas deltagelse i EU-strategien for Donauområdet for at give Republikken Moldova mulighed for at få gavn af udvekslingen af erfaringer og bedste praksis med de deltagende regioner fra EU-medlemsstaterne på en række områder, herunder de områder, der er omfattet af associeringsaftalen.

Fiskeri og havpolitik

Parterne vil samarbejde om at:

Prioriteter på kort sigt

- Fremme en integreret tilgang til maritime anliggender ved at etablere et nationalt kontaktpunkt og deltage i havområdebaserede initiativer med det formål at udpege områder af fælles interesse for sortehavssamarbejdet og projekudvikling.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Intensivere samarbejdet og indsatsen for at skabe bæredygtigt fiskeri i Sortehavet inden for både bilaterale og multilaterale rammer i overensstemmelse med Bukaresterklæringen fra 2016 afgivet af alle kyststaterne og ud fra en økosystembaseret tilgang til fiskeriforvaltning
- Øge det administrative, videnskabelige og tekniske samarbejde for at forbedre overvågningen og kontrollen af fiskeriaktiviteter og af handelen med fiskevarer og deres sporbarhed med henblik på at bekæmpe IUU-fiskeri (ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri) effektivt.

2.7. Forbindelser, energieffektivitet, klimainsats, beskyttelse af miljøet og civilbeskyttelse

Energi

Parterne vil samarbejde om at forbedre energisikkerheden gennem øget diversificering og større energieffektivitet og anvendelse af vedvarende energi. Det fælles mål er fortsat at etablere et konkurrencebaseret og gennemsigtigt energimarked i Republikken Moldova og integrere dette fuldt ud i EU's energimarked.

Prioriteter på kort sigt

- Styrke ANRE's uafhængighed, herunder ved at afpolitiser proceduren for udnævnelse og afskedigelse af direktører samt gennem tildeling af et uafhængigt budget. Republikken Moldova vil i denne forbindelse vedtage en ny lov om energi på en gennemsigtig og inklusiv måde og gennemføre alle anbefalingerne fremsat i forbindelse med gennemgangen af ANRE foretaget af energifællesskabets sekretariat

- Fortsat tage skridt til at integrere Republikken Moldovas energimarked i EU's
- Gennemføre den nye (»tredje energipakke«) lov om elektricitet ved at træffe de nødvendige foranstaltninger som foreskrevet i loven og ved at vedtage den nødvendige afledte lovgivning
- Gennemføre Republikken Moldovas forpligtelser og aftaler fuldt ud, herunder dem, der er indgået blandt målene i de finansielle programmer for IMF, som f.eks. fuldstændig inddrivelse af tidligere tarifafvigelser i henhold til anbefalingerne fra energifællesskabets sekretariat
- Gennemføre den nye (»tredje energipakke«) lov om naturgas
- Fortsat arbejde på at eliminere akkumuleret gæld inden for energisektoren i overensstemmelse med IMF's anbefalinger
- Tage skridt til en større åbning af markedet for naturgas
- Afslutte den retlige adskillelse og forberede den fuldstændige adskillelse af Moldovatransgas under hensyntagen til Energifællesskabets Ministerråds afgørelse om tidsplanen for adskillelse af netværksaktiviteter fra andre aktiviteter i gassektoren
- Gennemføre køreplanen for forbedring af gas- og elektricitetssammenkoblingerne mellem Republikken Moldova og Rumænien. Lige konkurrencevilkår i form af tilsvarende grundlæggende regler med hensyn til markedsadgang, markedsinfrastruktur og markedsåbning, samt forenelige miljø- og sikkerhedsstandarder vil lette betydelig handel med el og gas mellem EU og Republikken Moldova i fremtiden
- Afslutte omstruktureringen af Termoelectrica
- Forbedre og garantere gennemsigtighed i udbud og aftaler om elforsyning
- Udvikle støtteordninger, administrative bestemmelser og andre nødvendige foranstaltninger for at øge brugen af vedvarende energi på grundlag af loven om fremme af anvendelsen af energi fra vedvarende energikilder
- Udarbejde og gennemføre en handlingsplan for strategiske oliereserver i overensstemmelse med forpligtelsen inden for rammerne af energifællesskabet
- Bringe loven om energieffektivitet i bygninger i overensstemmelse og oprette egnede og gennemsigtige ordninger til støtte for energieffektivitetsforanstaltninger i både offentlige bygninger og husholdninger
- Identificere og gennemføre foranstaltninger med henblik på at øge konkurrencen på el- og gasmarkederne og diversificeringen af energikilder samtidig med at det sikres, at operatører ikke forskelsbehandles
- Træffe foranstaltninger for at opfylde forordningen eller forordningerne om forsyningsikkerhed.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Tage yderligere skridt til at reducere transmissions- og distributionstabene i el-, gas- og varmenet
- Vedtage og gennemføre en handlingsplan, der skal øge de vedvarende energikilders andel af det samlede bruttoenergiforbrug til 17 % inden 2020
- Vedtage en ny lov om energieffektivitet i overensstemmelse med direktiv 2012/27/EU og fortsat udvide mærkningen vedrørende energi- og ressourceforbrug til at omfatte nye produkter
- Styrke konkurrencen på el- og gasmarkederne for at opnå den nødvendige likviditet til at udvikle organiserede konkurrencebaserede markeder
- Identificere de skridt og foranstaltninger, der skal træffes for at sikre en gradvis overgang til markedsbaserede (konkurrencebaserede) prisfastsættelsesmekanismer på grundlag af en regelmæssig evaluering af markedsvilkårene
- Forbedre prissætningsmetoden for at sikre gennemsigtighed og omkostningsdækning i overensstemmelse med IMF's og Energifællesskabets anbefalinger
- Gennemføre den fuldstændige adskillelse af Moldovagas og Moldovatransgaz og vedtage nye entry- og exittariffer i naturgassektoren

- Identificere og gennemføre foranstaltninger for at styrke den sociale støtte til og beskyttelse af sårbare forbrugere
- Færdiggøre energisammenkoblingerne med Rumænien (og/eller Ukraine) og tage skridt til regional markedsintegration. Lige konkurrencevilkår i form af tilsvarende grundlæggende regler med hensyn til markedsadgang, markedsinfrastruktur og markedsåbning, samt forenelige miljø- og sikkerhedsstandarder vil lette betydelig handel med el og gas mellem EU og Republikken Moldova i fremtiden
- Indlede onlineudveksling af miljøstrålingsdata ved at lette Republikken Moldovas deltagelse i den europæiske platform for udveksling af radiologiske data Eurdep (European Radiological Data Exchange Platform)
- Opdatere energistrategien 2030 i overensstemmelse med den nye tilnærmelse af lovgivningen og resultaterne af sammenkoblingerne.

Transport

Parterne vil samarbejde om at sikre den videre gennemførelse af EU-retten, jf. bilagene til associeringsaftalen, og om at støtte Republikken Moldova. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Forberede reform- og omstrukturingsprogrammet for jernbanesektoren
- Intensivere bestræbelserne på at gennemføre EU's luftfartslovgivning for at få fuldt udbytte af aftalen om et fælles luftfartsområde mellem EU og Republikken Moldova
- Sikre fri og retfærdig konkurrence i lufthavnssektoren, navnlig indføre bestemmelser om ikkediskriminerende adgang til lufthavnen i koncessionsaftalen vedrørende Chişinău Lufthavn og genskabe effektiv konkurrence inden for groundhandling.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Gennemføre den nye omfattende transport- og logistikstrategi for 2013-2022
- Sikre vejfonden og en stabil finansiering af gennemførelsen af de resultatbaserede vedligeholdelseskontrakter (PBMC)
- Foretage de nødvendige reformer, så Republikken Moldova hurtigst muligt kan fjernes fra Parisaftalememo-randummets sortliste
- Udvikle infrastruktur, navnlig ved at udvikle og gennemføre yderligere projekter til udvikling af det udvidede centrale TEN-T-netværk som aftalt på ministermødet i forbindelse med TEN-T-dagene i Rotterdam i 2016
- EU-medlemsstaterne bør overveje muligheden for en gradvis åbning af markedet for vejtransport på baggrund af Republikken Moldovas fremskridt med hensyn til gennemførelsen af relevant EU-lovgivning i national ret.

Miljø

Parterne vil samarbejde om at forberede gennemførelsen af EU-retten og internationale standarder, navnlig for at:

Prioriteter på kort sigt

- Sikre videreførelsen af administrative reformer af miljøinstitutioner og opbygningen af en tilstrækkelig administrativ kapacitet til at gennemføre associeringsaftalens miljøkapitel
- Gøre fremskridt med tilnærmelsen til gældende miljølovgivning ved at vedtage den centrale retlige ramme i sektoren, dvs. love om beskyttelse af luft, kemikalier og industrielle emissioner (integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening)
- Gennemføre lovene om strategisk miljøvurdering og om affaldshåndtering
- Udvikle og vedtage gennemførelsesmekanismer med henblik på anvendelse af vurderinger af virkninger på miljøet (VVM) og strategiske miljøvurderinger (SMV) for at integrere miljøspørgsmål og tværgående spørgsmål i andre centrale politikområder

- Udvikle og vedtage nationale strategier, programmer og planer for beskyttelse af luft og kemikalie- og affaldshåndtering.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Vedtage den nødvendige gennemførelseslovgivning i forskellige miljømæssige delsektorer, navnlig inden for vandkvalitet og -forvaltning, affalds- og kemikaliehåndtering, naturbeskyttelse, luftkvalitet og industriforurening, for at opfylde forpligtelserne som fastsat i associeringsaftalen
- Fremme udviklingen af grøn økonomi i Republikken Moldova
- Sikre den fortsatte gennemførelse af miljøstrategien for årene 2014-2023 og de nationale strategier vedrørende vandforsyning og kloakering, affaldshåndtering og bevaringen af den biologiske mangfoldighed
- Tage lovgivningen om affaldshåndtering op til revision med henblik på at undersøge muligheden for styrkede miljøbestemmelser.

Klima

Parterne vil samarbejde om at styrke dialogen og samarbejdet om klimaændringer for at:

Prioriteter på kort sigt

- Arbejde videre med køreplanen for gennemførelse af det nationalt bestemte bidrag.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Påbegynde gennemførelsen af Parisaftalen om klimaændringer
- Sikre gennemførelsen af EU-strategien for tilpasning til klimaændringer og handlingsplanen for perioden frem til 2020
- Indlede gennemførelsen af lavemissionsudviklingsstrategien for perioden frem til 2030, for så vidt angår landets tilsigtede nationalt bestemte bidrag (INDC)
- Forbedre den interinstitutionelle og tværsektorielle korordination og integrere tilpasningen til og afbødningen af klimaændringer i politikker og planer på alle niveauer
- Bringe lovgivningen i Republikken Moldova mere i overensstemmelse med de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag XII til associeringsaftalen
- Forbedre Republikken Moldovas ramme til forbedring af gennemsigtigheden i klimaindsatsen, navnlig gennem et solidt nationalt system til overvågning og rapportering om klimapolitikker, foranstaltninger og drivhusgasemissioner baseret på EU-modellen.

Civilbeskyttelse

Parterne vil samarbejde om at:

Prioriteter på kort sigt

- Udarbejde foranstaltninger til at styrke det bilaterale samarbejde inden for civilbeskyttelse med henblik på at bringe Republikken Moldova tættere på EU-civilbeskyttelsesmekanismen
- Fremme vedtagelsen og gennemførelsen af EU's retningslinjer for støtte fra værtsnationen
- Indlede en dialog om de politiske aspekter af katastroforebyggelse, -beredskab og -indsats ved at udveksle bedste praksis, tilrettelægge fælles uddannelsesforløb, øvelser, studiebesøg og workshopper og opsummere erfaringerne fra virkelige nødoperationer og øvelser

- Fortsætte med at udvikle forebyggende aktiviteter ved at uddanne og informere befolkningen som helhed, især de unge, om alvorlige risici.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre effektiv kommunikation døgnet rundt, herunder udveksle tidlige varslinger og oplysninger om store katastrofer, der berører EU og Republikken Moldova samt tredjelande, hvor en af parterne er involveret i katastrofeindsats
- Lette gensidig bistand, navnlig gennem EU-civilbeskyttelsesmekanismen, i tilfælde af større kriser, alt efter behov og såfremt der er tilstrækkelige midler til rådighed
- Gøre fremskridt med udviklingen af en landsdækkende katastroferisikovurdering og -kortlægning og støtte udviklingen af det elektroniske regionale risikoatlas samt sikre effektiv anvendelse heraf på nationalt plan
- Forbedre videnbasen om katastroferisici og økonomiske tab ved at styrke samarbejdet om datatilgængelighed og -sammenlignelighed
- Forbedre forebyggelsespolitikker i overensstemmelse med bestemmelserne i EU-retten og bedste praksis for større industrielle uheld med farlige stoffer
- Forbedre samarbejde, der fører til et mere modstandsdygtigt forvaltningssystem for civilbeskyttelse og katastroferisici i Republikken Moldova på grundlag af bedste praksis i EU og tættere samarbejde med EU-civilbeskyttelsesmekanismen.

2.8. Mobilitet og mellemfølelige kontakter

Almen uddannelse, erhvervsuddannelse og ungdomsanliggender

Parterne vil samarbejde om en generel modernisering og reform på uddannelsesområdet, der tager hensyn til de unges og landets behov, er fair over for elever og studerende på tværs af alle sociale og geografiske skel, er ressourceeffektiv og skaber tillid i samfundet gennem den gode kvalitet af de menneskelige ressourcer og output og af uddannelses- og ungdomssystemerne i Republikken Moldova. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Afslutte vedtagelsen af alle bestemmelser for at gøre det muligt at gennemføre den nye uddannelseslovgivning fuldt ud på alle uddannelsesniveauer
- Øge undervisningsministeriets og underordnede organers administrative kapacitet
- Indføre et system for outputindikatorer, som afspejler relevansen af uddannelsessystemets faktiske output
- Øge kvaliteten af lærernes grunduddannelse, kvaliteten af ansættelsesprocedurerne og tiltrækningskraften for stillinger i uddannelsessektoren, herunder gennem lønningerne
- Fremme det systemiske samarbejde mellem uddannelsessystemet og den private sektor for at imødegå arbejdsmarkedets behov
- Fortsætte og i tilstrækkeligt omfang finansiere reformen af erhvervsuddannelserne i overensstemmelse med udviklingsstrategien og handlingsplanen for erhvervsuddannelse (2013-2020) og opfylde arbejdsmarkedets behov
- Vedtage en retlig ramme for sektorudvalg
- Gennemføre fælles aktiviteter og udvekslinger, der fremmer Republikken Moldovas integration i det europæiske område for videregående uddannelse yderligere inden for rammerne af landets deltagelse i Bologna-processen
- Fremme akademisk samarbejde, kapacitetsopbygning og mobilitet for studerende og personale gennem programmet Erasmus+ og forskeres mobilitet og uddannelse gennem Marie Skłodowska-Curie-aktioner
- Gennemføre afsnit VII i loven om uddannelse (livslang læring) i samarbejde med arbejdsministeriet

- Fremme inddragelsen af relevante interessenter i alle former for livslang læring med henblik på løbende faglige udvikling for at bringe dem tættere på arbejdsmarkedets behov
- Gennemføre den nationale strategi for udvikling af ungdomssektoren
- Forbedre udvekslingerne og samarbejdet inden for ikkeformel uddannelse for unge og ungdomsarbejdere som et middel til at fremme interkulturel dialog og støtte civilsamfundet, herunder gennem EU's programmer på ungdomsområdet.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre vedvarende deltagelse i PISA-undersøgelsen
- Fortsætte reformer inden for grundlæggende uddannelse for at styrke kvaliteten af læreruddannelsen, modernisere læseplaner og i højere grad anvende resultatvurdering
- Reducere skolefrafaldsprocenten
- Knytte uddannelse til forskning og innovation samt til økonomiske og sociale forhold
- Arbejde hen imod at modernisere de offentlige videregående uddannelsesinstitutioner, navnlig med henblik på at rationalisere netværket for at gøre dem mere attraktive og konkurrencedygtige, og gennem øget gennemsigtighed i forvaltningen af medarbejderrekrutteringen
- Foretage en ekstern evaluering og akkreditering af alle programmer for alle tre cyklusser (på bachelor-, master- og ph.d.-niveau) og alle videregående uddannelsesinstitutioner
- Foretage en ekstern evaluering og akkreditering af alle udbydere af voksenuddannelse
- Fremme livslang læring
- Gennemføre og støtte en strategisk tilgang til erhvervsuddannelse med henblik på at bringe Republikken Moldovas erhvervsuddannelsessystem på linje med moderniseringen af EU's erhvervsuddannelsesstrukturer, hvilket søges opnået gennem Københavnprocessen og instrumenterne i forbindelse hermed
- Fortsat styrke erhvervsuddannelsessystemet ved fuldt ud at gennemføre handlingsplanen for udviklingsstrategien for erhvervsuddannelse (2013-2020).

Forskning og innovation

Parterne vil samarbejde om at:

Prioriteter på kort sigt

- Vedtage nye ændringer af forskningslovgivningen på grundlag af den nylige revision af Republikken Moldovas forskningssystem udført gennem den politiske støttefacilitet og i overensstemmelse med den nye lov om uddannelse
- Skabe nye strukturer, der skal koordinere forskning og innovation på regeringsplan.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Lette Republikken Moldovas integration i det europæiske forskningsrum (EFR)
- Styrke Republikken Moldovas deltagelse i programmet Horisont 2020
- Fortsætte gennemførelsen af 2020-strategien for forskning og udvikling, handlingsplanen og innovationsstrategien »Innovation for konkurrenceevne« for 2013-2020 og af anbefalingerne fremsat i forbindelse med den peer review, der fandt sted inden for rammerne af den politiske støttefacilitet i Horisont 2020

- Styrke de menneskelige, materielle og institutionelle ressourcer for at forbedre forsknings- og innovationskapaciteten
- Integrere dagsordenen for åben videnskabspolitik.

Kultur, audiovisuel politik og medier

Kultur

Parterne vil samarbejde om at:

Prioriteter på kort sigt

- Fremme gennemførelsen af UNESCO's konvention om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed fra 2005
- Fremme Republikken Moldovas kulturelle og audiovisuelle aktørers deltagelse i EU-programmer, navnlig i programmet »Et Kreativt Europa«.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Samarbejde om at udvikle en inklusiv kulturpolitik i Republikken Moldova og om at bevare og fremme kultur- og naturarven
- Styrke kapaciteten til at udvikle kulturel iværksætterånd i de kulturelle og kreative sektorer (herunder kulturarv) og til at tilvejebringe tjenester.

Audiovisuel politik og medier

Parterne vil samarbejde om at forberede gennemførelsen af EU-retten, jf. bilagene til associeringsaftalen. Samarbejdet vil omfatte støtte til Republikken Moldova til at:

Prioriteter på kort sigt

- Sikre, at myndigheder/organer, der fører tilsyn med medierne, får styrket deres kapacitet og uafhængighed, og navnlig søge at opnå det audiovisuelle koordineringsråds fulde uafhængighed
- Ændre lovgivningen med henblik på at sikre, at offentlig finansiel støtte til medierne fordeles på grundlag af strenge objektive kriterier, der gælder ens for alle offentlige medier og radio- og tv-selskaber
- Sammen med Europa-Kommissionen undersøge mulighederne for at deltage i udvalgte EU-programmer og EU-agenturers aktiviteter med fokus på ENP-landene
- Udarbejde en ny lov om reklame i overensstemmelse med den nye audiovisuelle lov og de nye europæiske standarder, der skal vedtages, med det formål at sikre en effektiv konkurrence i sektoren.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Håndtere koncentrationen af medieejerskab ifølge EU's bedste praksis
- Forberede vedtagelsen af lovgivning på det audiovisuelle område i overensstemmelse med europæiske standarder. Udveksle synspunkter om audiovisuel politik og relevante internationale standarder. Samarbejde om bekæmpelse af racisme og fremmedhad på det audiovisuelle område og medieområdet.

Deltagelse i EU's agenturer og programmer

Prioriteter på mellemlang sigt

Gennemgå gennemførelsen af protokollen om deltagelse i EU-programmer på grundlag af Republikken Moldovas faktiske deltagelse i specifikke EU-programmer.

2.9. Offentlige outreachaktiviteter og synlighed

Prioriteter på kort sigt

- Sikre en effektiv kommunikation om mulighederne i og virkningerne af associeringsaftalen mellem EU og Republikken Moldova med fokus på DCFTA.

Sikre relevant synlighed af alle EU's projekter og programmer samt synligheden af deres virkninger gennem et tæt samarbejde med medieforetagender, civilsamfundet og erhvervslivet på lokalt, regionalt og nationalt plan.
